

0 99-7-

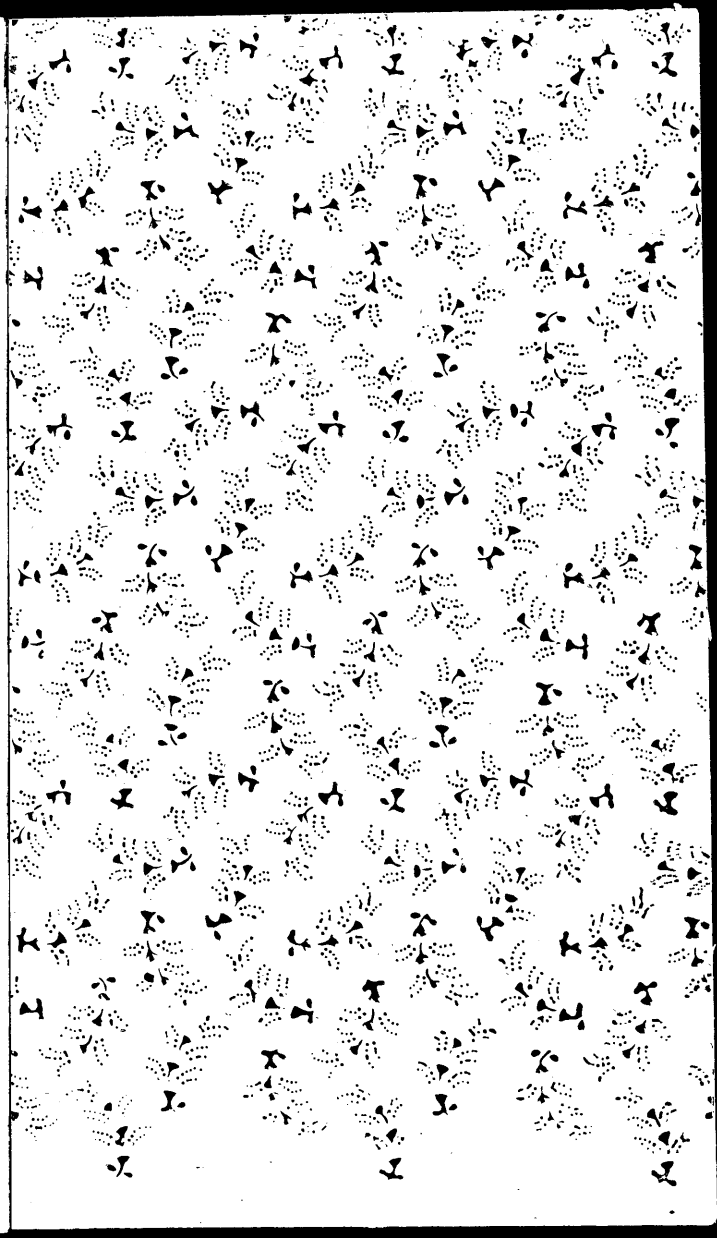

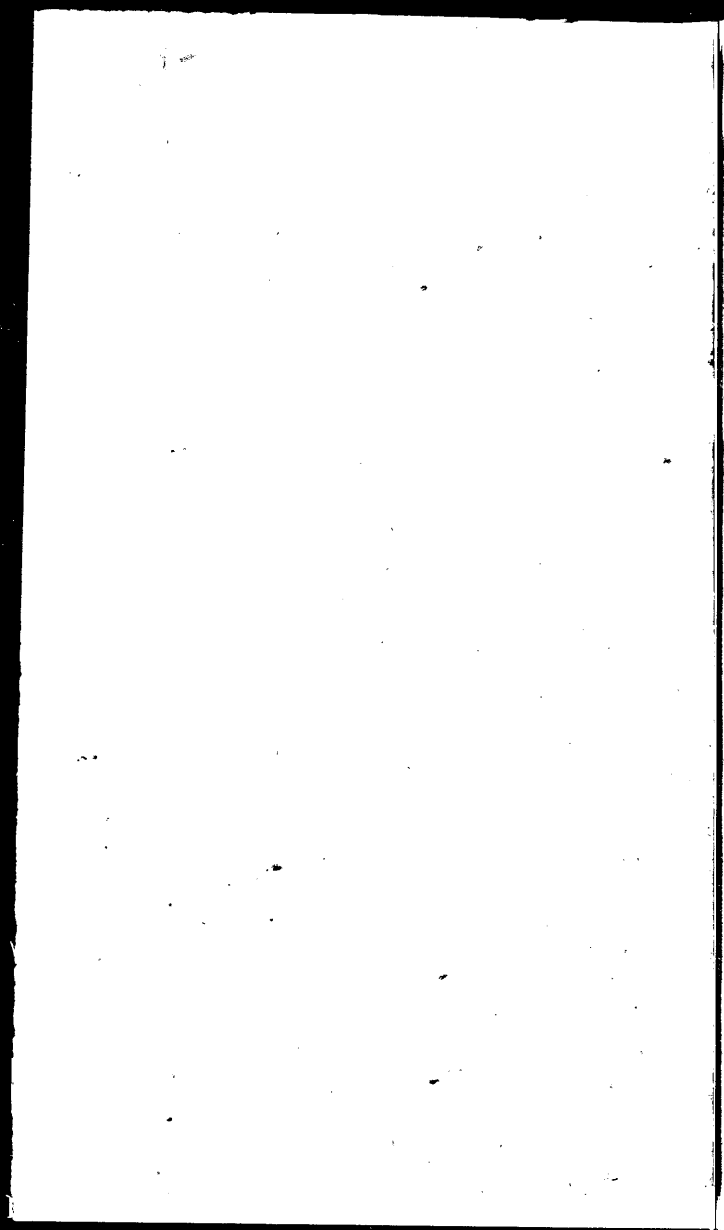
Bibliotheek Universiteit van Amsterdam

01 2924 6096

J. H. v. ZOELN
BOEKBINDER
KANAALSTRAAT 8
AMSTERDAM-WEST
TELEFOON 83470

L O F R E D E N

O V E R

D E N H E E R

BENJAMIN FRANKLIN.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

L O F R E D E N
O V E R
D E N H E E R
B E N J A M I N F R A N K L I N .

I N E E N E O P E N B A R E Z I T T I N G V A N D E A K A D E -
M I E D E R W E T E N S C H A P P E N T E P A R I J S , D E N
X I I I . V A N N O V E M B E R , 1 7 9 0 , U I T G E S P R O K E N ,

D O O R D E N H E E R
D E C O N D O R C E T .

Uit het Fransch vertaald.

Eripuit Coelo fulmen, mox Sceptra Tyrannis.

TURGOT 1775.

T E R O T T E R D A M ,
B I J J . M E Y E R ,
1 7 9 1 .

GRAF SCHRIFT (*)

VOOR

BENJAMIN FRANKLIN,

overleden te Philadelphia, op den 17den van April, 1790,
in den ouderdomme van 84 Jaren en 3 Maenden.

*Als de omslag van een boek, door ouderdom versleten,
Waer van de tand des tijds den inhoud maelde als kaf, —
't Verguldsel heeft geroofd — de letters uitgebeten,
Zoo ligt het slijfijk deel van FRANKLIN in dit Graf,
Tot voedsel voor den worm; — den, 't werk zal niet verdwijnen:
Maer eens, zo hij geloofde, onst. slijfijk, andermael,
Doorwrocht, genest, volmaekt, verrijkt met schooner prael',
Vermeerderd door d' Auteur, op nieuw in 't licht verschijnen.*

L. VAN OYEN, AZ.

(*) Dit Grafschrift is door BENJAMIN FRANKLIN zelf vervaardigd, in het Engelsch, en te vinden in de *Political Miscellaneous and Philosophical Pieces*, bladz: 531. gedrukt te London.

L O F R E D E N

OVER DEN HEER

BENJAMIN FRANKLIN.

BENJAMIN FRANKLIN werd te Boston geboren, den 6 Januarij van 't jaar 1706. Zijne ouders waren JOSIAS FRANKLIN en ABIAH FOLGER.

Zijn Vader had zich, omtrent den jare 1682, te Boston nedergezet. Door eenen overgeërfden ijver, den Presbijteriaanfchen Godsdienst toegedaan, verliet hij Engeland, waar men dien Godsdienst slechts duldde, om een land te zoeken, daar dezelve vrij was.

Het aanranden van de onafhankelijkheid der Godsdienstige gevoelens heeft in Europa den geest der vrijheid doen ontwaken en Amerika bevolkt. 't Is de vervolging, welke den mensch gedwongen heeft eindelijk zijne ware rechten te bemerken, die zelfs in de oude Gemeenebesten niet gekend waren, en het menschelijk geslacht heeft deszelfs vrijmaking en kundigheden te dan-

A

ken,

ken, aan 't gene eeniglijk uitgedagt was, om de kluisters van 't zelve volkomener te maken en het dom te houden.

JOSIAS FRANKLIN had, bij twee vrouwen, vijftien kinderen verwekt. BENJAMIN was de laatste zoon. Deszelfs natuurlijke neiging tot lezen, maakte dat men hem gaarne tot den geestelijken stand zou opgebracht hebben, zijn Vader nogthans kon de kosten, die daar toe behoorden, niet goedmaken (1). En de jonge FRANKLIN, gedrongen een ambagt bij de hand te vatten, verkoos als leerling zich te laten aannemen in eene Letterdrukkerij, over welke zijn broeder het opzicht had. Hij was vijftien jaren oud, toen hij toevallig eenige losse bladen van den Spectator in handen kreeg. Verrukt over de wijsbegeerte en den stijl van dat werk, besloot hij hetzelfde tot een model te nemen; hij koos 'er een onderwerp uit, schreef 'er de voornaamste gedachten van over, beproefde vervolgens het zelfde stuk

(1) Van Lakenverwer was hij Kaarsfemaker geworden; maar in een land, waar de grondeigendom, aangeboden aan een iegelijk, die de aarde wilde bebouwen, alle de ingezetenen schein uittenodigen tot die eerste bezigheid van den beschaafden mensch, en daar het onafhankelijke leven, het welk dezelve verschaft, het hoogste goed en het voorwerp van alle vlijt was, liet de schaarsheid van werklieden en het hooge arbeidsloon, 't welk 'er het gevolg van was, aan de oprichters van Manufacturen geene andere hoop over dan een' onzekeren uitflag en een gering voordeel.

stuk te behandelen en vergeleek zijn werk met dat van den meester, dien hij zich gegeven had. Door deze oefening, aan welke hij zich niet kon overgeven dan ten kosten van den tijd, die tot zijnen slaap of rust geschikt was, verwierf hij spoedig bekwaamheid genoeg om insgelijks stukken in een dagblad te durven geven. Zijn broeder drukte een Courant, aan deze deed hij zijne eerste proeven ter hand stellen, met verzwijging van zijn naam en 't veranderen van zijn schrift; dezelve werden gelezen in de bijeenkomst hunner vrienden, en de Heer FRANKLIN genoot het vermaak van dezelve te hooren prijzen, en te vernemen, dat men den Schrijver zocht onder de vermaardsten van hun, die de letteren, welke in Nieuw Engeland nog in haar opkomst waren, eer aandeden. Hij kon zijn geheim niet lang verbergen en werd, toen hij zich bekend maakte, het voorwerp van achting en bijna van bewondering van zijne geringe kennissen. Zijn broeder, meesterachtig van aart, oordeelde dat een jongeling van zeventien jaren, die Schrijver was, zich, als boekdrukkers jongen, niet veel zou laten zeggen. Ook noodzaakte 's broeders wreveligen inborst korten tijd daarna, den Heer FRANKLIN zich van hem aftecheiden. Hij verliet zijne ouders, begaf zich naar Nieuw Jork, alwaar hij geen werk kon vinden, vertrok naar Philadelphia en kwam, met niet meer dan twee schellingen in zijn zak, in die Stad aan, welker wetgever hij

t' eenigen tijd stond te worden, en van waar hij vijftig jaren daarna vertrekken zou, belast met het lot der beide werelden.

Na een zeer kort verblijf te Philadelphia, begaf hij zich sloop naar Londen, bedrogen door de regeering van Philadelphia die hem beloofd had middelen te bezorgen tot het aankopen van de benooidge letters en persfen, ter oprichting eener letterzetterij in Amerika. In Engeland aangekomen, bezat hij geene andere middelen van bestaan dan zijn konst, dewelke voor hem nog maar een ambagt was: maar reeds vroegtijdig had hij de voordeelen bemerkd van matigheid en werkzaamheid. Hij had zich gewend aan geringe, maar gezonde kost, geschikt om zijne krachten te herstellen en zijne hersfens onbedwelnd te laten. Het loon van een Engelsch werkman was veel voor een Amerikaansch wijsgeer, en maakte het gemakkelijk voor hem een gedeelte van zijnen tijd en van zijn weëgeld te besteden ter vermeerdering zijner kundigheden.

Hij las toen de werken van COLLINS en SCHAFTSBURRY, die hem de grondbeginzels der twijfelende wijsbegeerte inleozemden, welke in de Griekfche scholen ontäart was in een belachelijke kwakzalverij, maar die bij de hedendaagfche letterkundigen, ontdaan van alle fchoolmeesterachtige spitsvindigheden, de ware wijsbegeerte is geworden, en niet bestaat in aan alles te twijvelen; maar in alle bewijzen te wikken, door de-
zel-

zelve te onderwerpen aan een gestrengte ontbinding; niet in de betoging dat de mensch niets kan kennen; maar in wel te onderscheiden en tot voorwerp van deszelfs weetgierigheid dat gene te kiezen, het welk met mogelijkheid te kennen is.

PALMER, bij wien FRANKLIN werkte, had toen ter tijd onder de Pers: *Schets van den Natuurlijken Godsdienst*, van WOLLASTON. De jonge Leerling, te onvreden over de grondbeginzels van dat werk, beproefde sommige derzelve te bestrijden, en gaf eene kleene verhandeling in 't licht *over de Vrijheid en Noodzakelijkheid, het Vermaak en de Smert*.

Zijn smaak voor de wijsbegeerte, zijn ijver voor de letteroeffening, zijne treffende eenvoudigheid, zijne vroege wijsheid bezorgden hem al vroeg toegang tot het gezelschap van verscheidene vermaarde lieden van dien tijd, MANDEVILLE, LYONS, PEMBERTON, HANS SLOANE.

Kort na zijne terugkomst in Amerika, schoten twee zijner vrienden, de Heeren WILLIAM COLEMAN en ROBERT GRACE, hem penningen om eene drukkerij te koopen. Hunne namen verdienen ongetwijfeld uit dankerkentenis bewaard te blijven. Zij hebben aan hun Vaderland een groot Man wedergegeven, dien de natuur aan het zelve had bereid; maar dien de noodzaaklijkheid daar aan had kunnen ontnemen. De geschiedenis der wetenschappen levert veelen van die voorbeelden,

zij toont ons dikwijls de worstelingen van 't vernuft met den tegenspoed, en door het voorbeeld van die genen, die toevallig daarover zeepraalden, doet zij zien hoe veel de menschelijkheid verloren heelt, en wat dezelve verwagten mogt van eene openbare instelling, die aan de eerste vonkjes van bekwaamheid de middelen verzekerende, om zich te doen bemerken, vervolgens aan dezelve den noodigen onderstand bezorgde om dien hoogen top te bereiken, naar welke de natuur hen toegelaten had te dingen.

De Heer FRANKLIN had in Engeland het nut bemerk van de dagbladen, van de bijeenkomsten of gezelschappen, onder den naam van Club, en van de vrijwillige inschrijvingen. Eerst gaf hij een dagblad uit, het welk hij gaande hield, als hem de nieuwstijdingen ontbraken, door zedekundige stukjes daarin te plaatsen, welke hij meest altoos in de gedaante van een Fabel voordroeg, waarin de rede verlevendigd wierd door eene aangename en eenvoudige schets, en waarin de wijsbegeerte, binnen het bereik van eenvoudige verstanden blijvende, voor wie dezelve geschikt was, zich op een gelijken voet vond met die van Europa. Het was de Spectator, maar met veel meer van het natuurlijke, eenvoudige en bevallige en met een veel uitgetrekter doel en vooral van grooter nut. In stede van de onzekere hoop om eenige ondeugden van een volk, door rijkdom en ongelijkheid bedooven, te ver-

be-

beteren, zegt hij gezonde denkbeelden te vormen, de deugden van een opkomend volk te zuiveren en te vermeederen. Verscheiden dier stukjes, toen ter tijd door FRANKLIN gedrukt, zijn bewaard gebleven en onder dezelve vind men sommigen, die een VOLTAIRE en MONTESQUIEU niet beneden zich zouden geacht hebben.

Nooit duldde hij, dat dit dagblad bezoedeld werd door persoonlijke aantijgingen; dat gemakkelijk middel om iemand, dien men schaden wil, bij het volk in den haat te brengen, hield hij voor even laag als gevaarlijk. Hij beschouwde het als een gevaarlijk wapen, van 't welk huichelaars en woelgeesten zich looslijk bedienen om bekwaamheden en deugden te verkleenen, den goeden naam te bezwalken, den roem te benemen, welk een zoo noodzakelijke leidsman is voor een nog weinig verlicht volk, dat voor de vrijheid opwast, of zich toelegt om die te verkrijgen, en aldus het openbaar vertrouwen in handen te stellen van verachtelijke belangzoekers, die 'er mede spelen willen.

Hij gaf ten zelve tijde een Almanak uit, welke hij zegt nuttig te doen zijn, door een klein getal voorschriften, waarmede hij eenige ledige blaadjes opvulde.

Hij plaatste 'er eenige regels in van huishoudelijke spaarzaamheid, lessen van wedadigheid en van billijkheid, geschikt ter bestuuring van een

eenvoudig en werkzaam leven, en hij droeg zorg dezeiven te besluiten met eene gemeene spreuk, ten einde die lesfen te dieper in 't geheugen te prenten. Deze Almanak was vooral bestemd voor hun, die, aan de uitterfte eindens der volkplantinge wonende, en overkropt met werk en huislijke bezigheden, weinige andere boeken kenden. Hij wilde geen rang van burgers zonder onderwijs laten, en hij deed zijn best om te verhoeden dat niemand valsche denkbeelden wierd inge'boezemd door boeken, die de ligtgeloovigheid stree'en en de volksvooroordeelen voeden. Een enkel en eenvoudig Boekdrukker, deed als toen voor Amerika, het geen de verstandigste regeeringen uit trotsheid verzuimd of uit zwakheid gevreesd hadden te doen. Naderhand heeft hij alle die lesfen bijeenverfameld in een werkje, bekend onder den naam van den goeden Man RICHARD; een eenling in zijn foort, waarin men duideljk den grooten Man ontdekt, zonder 'er een enkele plaats uit te kunnen aanhalen, waarin hij zich laat zien. In de gedagten of in den stijl van dat werkje vind men niets dat boven het minstgeoeffende begrip is; de wijsbegeerte evenwel, ontdekt 'er gemakkeljk sijne inzichten en diep doorgedagte ontwerpen in. De taal is altoos natuurlijk, veeltijds zelfs gemeen, en al 't vernuft is in de keus der gedagten. Om zijne lesfen van meer nut te doen zijn, onderrigt hij zijne Lezers niet dat een geleer-

leer-

leerde uit de stad zich wel wilde vernederen om hen te onderwijzen; neen, hij verbergt zich onder den naam van den goeden Man RICHARD, even onkundig en armoedig als zij.

De Amerikanen waren toen ten tijd dat volk van wijsgeeren niet, het welk door deszelfs wijze Instellingen naderhand Europa verbaasde. De Godsdienst en de noodwendige arbeid om zich te vestigen in een woest land, hadden de eerste Europische geslachten eeniglijk bezig gehouden. De Heer FRANKLIN bemerkte hoe zeer zij het licht der wijsgeerte behoefde; maar men moest hen die behoefte doen gevoelen, zonder hen een oogmerk aantetuiden, het welk te zeer zijne meerderheid zou aan den dag gelegd hebben. Hij richtte onder zulke inwoners van Philadelphia, die met hem op gelijken voet stonden, een Club op, slechts van twaalf leden, welker getal nimmer vermeerderd werd. Op zijne aanrading echter, richtte de meeste leden welhaast dergelijke andere gezelschappen op. Daar door was hij zeker dat eenzelfde geest die zou bezielen. Hij wagtte zich nogthans, dezelve door eene plechtige verbintenis te vereenigen, of afhankelijk te maken van de eerste Club. Hij wilde onder de burgers een naauwer gemeenschap van kundigheden, en gevoelens oprichten, hen de hebbelijkheid doen verkrijgen om te raadplegen over hunne gemeene belengens, en niet hunne bijzondere gevoelens uitteventen of zich een

aanhang te bezorgen. Hij begreep dat daar een bijzonder gezelschap zich nimmer moet schuil houden, het zelve zich nog minder moet laten zien, dat, daar het nuttig kan zijn door den afzonderlijken invloed van de zelve leden, door de overeenkomst hunner inzichten, door het gewicht, het welk hunne deugden of begaafdheden geven aan hunne gevoelens, het zelve gevaarlijk kan worden, indien het in een groot lighaam samenwerkend, en eenigermate eene Natie in 't midden van eene Natie vormende, zoo ver kwame van eenen openbaren wil te hebben, welke niet die van 't volk zoude zijn, en tusfchen de bijzondere leden en de nationale magt een vreemde kracht te plaatzen, welke, bestuurd door eenen heerschzuchtigen bedrieger, te gelijk de vrijheid en de wetten bedreigde.

't Is in de Clubs van Engeland gebruikelijk de zulken der leden eene boete opteleggen, die van de wetten van 't gezelschap afwijken. In die van Philadelphia moest men 'er eene betalen, zoo dikwijls men zich op eene meesterachtige of foute wijze uitdrukte. Lieden die zich vermeeten iets met zekerheid te weten, waren verplicht het zelve als twijfelachtig voor te dragen en zich te gewennen aan eene zedige taal, welke, wanneer ze zich enkel tot de woorden bepaalde, reeds het voordeel zou hebben van eens anders eigenliefde niet te kwetzen; maar, die door den zoo veel vermogenden invloed der woorden op de

de denkbeelden, zich eindelijk over de gevoelens zelve moest uitbreiden (2).

De Heer FRANKLIN deed ten zelve tijde behendiglijk de dwceperij het oorlog aan. De-zelve had reeds diepe wortels gefchoten in een land, het welk door de vervolging was bevolkt geworden. — De gevoelens van eene algemeene goedwilligheid, welke zoo gemaklijk bij zachtmoedige en zuivere zielen indringen, de grondlessen van eene eenvoudige waarheid; welke door het gezond verstand niet verworpen worden, wanneer het zelve niet reeds bedorven is door eene valsche leer, baanden langzamerhand den weg tot toegevenheid en redelijkheid, en benamen minsten het vermogen van te schaden aan eenen vijand, dien het onvoorzichtig zou geweest zijn openlijk aantevallen. Dus wreekte de wijsbe-

(2) Verklaren dat men geen wrok of vijandschap had tegen iemand van de leden der vergadering.

Beschouwen als een daad van dwinglandij alle aanslagen tegen de onafhankelijkheid van eerdienst of gevoelens.

Betuigen dat men alle menschen even zeer toegedaan of genegen was, van welke geloofsbegrippen zij zijn mogten.

De waarheid om haar zelve te beminnen, zijn best doen om die te leeren kennen, behagen scheppen in dezelve aan te hooren, en zich bevlijtigen dezelve voortteplanten.

Zoodanig was de Geloofsbelijdenis van dat Gezelschap, het welk groote diensten bewees aan de Nationale Vergaderingen van Pensilvanie en nimmer zich bevoegd rekende dezelve te regeeren.

begeerte, in een zelfde tijdvak, in de beide werelddelen het menschelijk geslacht van den dwingeland, die hetzelfde zoo langen tijd onderdrukt en ontëerd had, maar zij befreed denzelven met gansch andere wapenen. In het eene werelddeel was de dweeperij eene dwaling van bijzondere menschen, en de rampzalige vrucht van hunne opvoeding en van 't gene zij in hunne boeken leerden, ook was het genoeg hen te verlichten en de harsfengedochten eener misleide verbeelding te verdrijven; de dweepers zelf te genezen was vooral de zaak, die men te verrijten had. In het andere werelddeel, alwaar de dweeperij, door de staatkunde geleid, op de dwaling een stelzel van heerschappij gevestigd had, daar zij, verbonden aan allerlei soort van dwingelandij, aan dezelve had toegestaan de menschen blind te houden, mits men haar toefond dezelve te drukken, was het noodig het gevoelen op te ruijen en tegen eene gevaarlijke magt alle de pogingen van de vrienden der rede en der vrijheid te verëenigen. De zaak was niet de dweepers te verlichten, maar dezelve te ontmaskeren en te ontwapenen. Bij deze zoo bijzondere met elkanderen overeenkomstige gebeurtenis, eenig in de geschiedenis der wijsbegeerte, kan men nog voegen dat de twee Mannen, VOLTAIRE en FRANKLIN, die afzonderlijk dit heilzaam ontwerp sneedde, malkanderen in hunnen hoogen ouderdom hebben mogen omhelzen,

te samen den roem daar van genieten en elkanderen over hunne zegepraal gelukwenschen.

Aangemoedigd door het vertrouwen, het welk zijne medeburgers in hem stelde, meende de Heer FRANKLIN zich te mogen toeleggen op ontwerpen, die moeilijker uittevoeren, maar tevens van een rechtstreekzer nut zouden zijn. Door middel van vrije inschrijvingen, welke hij voorstelde, en daar een iegelijk, dank zij de wijsheid zijner bestekken, zich bevljigtigde in deel te nemen, kreeg Philadelphia eene openbare Boekerij, een Gasthuis, een Brand-Asfurantiekamer, een Kollegie, en kort daarna eene Akademie. Wanneer hij het ontwerp voor de eene of andere Inrigting gaf, vermeed hij zorgvuldig de vinding daarvan zich toe te eigenen. De ondervinding had hem getoond, van wat belang het voor den goeden uitflag is, de laagheden der eigenliefde daar te laten, wanneer men zich beijvert het algemeene welzijn te bevorderen. Ieder mensch, die eenigen invloed op de begrippen wil hebben, treed tusfchen de geestvervoering en den nijd, en wetende hoe moeilijk het is de geestvervoering te doen duuren, of dezelve te leiden, verkoos hij den nijd te outwapenen, ten kosten zelfs van zijnen roem.

Hij had eene leerwijze aangenomen, met behulp van welke men hopen kon zich zelve te zullen verbeteren, eeniglijk door dagelijks een klein

aantal regels in acht te nemen, welke ongevoelig alle hebbelijke zwakheden en driften, die zoo nadeelig zijn voor het geluk en zoo bederflijk voor de zeden, nitroeijen, en vervolgens aan de wijsheid en aan de deugd de kracht van eene natuurlijke neiging geven. Hij wist dat de zuinigheid, een geregelde arbeid, eene eenyoudige levenswijze tot het persoonlijk geluk veel toebrengeude, de baatzucht verwijderden of de aanvechting om het belang van anderen te onrusten; en dat de gerustheid des gemoeds, die 'er het gevolg van is, de deugden gemakkelijk maakt. Hij had opgemerkt, dat zij, die in hun dagelijks gedrag, onverschillig wegens het goede en kwade, zich overgeven aan den loop der omstandigheden en der heerschende gewoonte, niet op zich zelve kunnen vertrouwen, in die oogenblikken als hunne plichten eenige opofferingen vorderen. De ziel even als het verstand kan door eene gestadige oefening volmaakter worden, meer kracht verkrijgen en zich zuiveren. Maar het algemeen stelzel der wezens bied den geest een verbazend ruim vak aan, waar dezelve met vrijheid kan werken, allerlei pogingen aanwenden; en waar deszelfs werkzaamheid altoos nieuwe en onuitputbare krachten vind. De oefening der zedelijke vermogens is daarentegen aan gebeurtenissen en dagelijksche omstandigheden onderworpen, en men heeft een soort van kunst noodig om

om 'er de middelen uit voorttebrengen, ter ontzwochteling, ter uitbreiding dier vermogens en ter vermeerdering van derzelve veerkracht.

Van deze grondregels, bekwaam om ieder mensch in 't bijzonder te verbeteren, die dezelve ten voorschrift van zijn gedrag zoude nemen, werd de Heer FRANKLIN al spoedig gebragt tot het denkbeeld van eene Instelling, geschikt ter zedelijke verbetering van het menschelijk geslacht. Hij had het ontwerp gevormt van eene Maatschappij, die zich moest verspreiden over de gansche wereld, en haar bijzonder werk maken, en zich toeleggen om ieder lid van dezelve gade te slaan. Die Maatschappij moest bestaan uit jonge lieden, wier zuiverer en buigzamer zielen, bekwaam tot grooter pogingen, en wier aanwasfende rede zich kon voegen naar de leerzaamheid en opgetogenheid, zonder haar kracht te verliezen of zich zelve te verbijsteren. Dit ontwerp was voor meer dan tweeduizend jaren door PYTHAGORAS uitgedagt en ter titvoer gebragt, maar met gansch tegengestelde middelen. De Grieksche Wijsgeer wilde door kracht van hebbelijkheid, voor de natuurlijke aandoeningen en bewegingen, grondbeginzels in de plaats stellen, welke hij nodig oordeelde de menschen in te boezemen. De Amerikaansche Wijsgeer zegt eeniglijk de neigingen der natuur te zuiveren, te versterken en te leiden. Het oogmerk des eenen was den mensch aan banden te leggen en te herscheppen,

de

de andere verlangde niets anders dan den mensch te verlichten en volmaakter te maken. De een had een stelsel gevonden, het welk bij eene Natie, binnen een gegeven tijdvak, eene gelukkige omwending kon te weeg brengen, en de volken door groote deugden verbazen, maar daar wel haast niets van moest overblijven dan het geheugen, alzoo de onweerstaanbare kracht der natuur, wier wetten hij tegenwerkt, het zelve moest vernietigen. De andere bediende zich van middelen, overeenkomstig met die wetten, geschikt voor alle landen en tijden, strekkende om langzamerhand tot eene duurzame volmaaktheid te geraken, en, zonder eenige eeuw beroemt te maken, het geluk van alle eeuwen te bevorderen.

Maar de Wijsgeer, die den gelukstaat zijns lands voorbereidde, door de menschen te verlichten, om 'er burgers van te vormen, was ook geschikt om aan hetzelfde regtfreekzer en even zoo nuttige diensten te bewijzen. De tijd was voorbij toen de armoede der Engelsche kolonien genoegzaam was om de oorlogen van Europa te beletten zich tot dezelveu uittebreiden. Reeds konden zij de gheetigheid eens vijands verwekken, en het was even gevaarlijk voor hare rust en voor hare veiligheid van Groot Britanje verlaten, als door Britsche soldaten verdedigd te worden. De Heer FRANKLIN, die sedert 1736, Secretaris der Vergadering van Pensijlvania was, oordeelde dat men zich moest bedienen van een tijdflap

van oorlog, waar in 't belang van Engeland vorderde, dat men de Pensilvaniers toeliet ter verdediging van derzelver grondgebied de wapens optevatten, welke men ten eenigen dage ter verdediging hunner rechten tegen Engeland zelf zou noodig hebben, en in 1744 gaf hij een ontwerp op voor eene nationale landmilitie. Het volk nam hetzelfde aan. Tien duizend mannen werden gewapend, waartoe Philadelphia alleen duizend mannen leverde. Men bood den Heer FRANKLIN het bevel over dezelve aan, hij wees het van de hand en diende als Soldaat onder den Heer LAURENCO, dien hij zelf tot Generaal had voorgesteld. Er moesten sterktens aangelegd worden en men ontbrak geld; hij bezorgde het door loterij, van welke hij zelf het plan ontwierp.

In het ter uitvoer brengen zijner maatregelen ontmoette hij eene zonderlinge zwaarigheid. In Pensilvanie zijn zeer veele kwakers; het strijdt tegen de zuiverheid hunner grondbeginzelen, en zij beschouwen het als eene zonde, om zelfs tot eenen verweerenden oorlog geld te schieten. Het natuurlijk gevolg van eene overdrevene zedekunde, die in eene geestvervoering is aangenomen, is de volgers van dezelve te noodzaken de voorschriften 'er van te overtreden, of de lesfen der rede en de gronden van de natuurlijke zedekunde 'er aan opteofferen. Als dan zoekt men aan zijne eigen wetten een draai te geven ofze naar zijn eigen zin uitleggen, het schenden of ver-

krachten derzelven door spitsvindige onderscheidingen of looze dubbelzinnigheden goed te maken. Door zulk een gedrag vermijdt men de dweepers of huichelaars zijner secte tegen zich opteruijen; men kwetst de gevoelens van 't gemeen niet, het welk in alle Godsdiensten aan gewijde klanken blijft hangen (3).

De wijsgeerige toegevenheid van den Heere FRANKLIN en deszelfs schrandere vernuft, dienden hem dikwijls om de vaderlandsliefde der kwakers met de welvoeglijkheden hunner secte te vereenigen.

Nooit heeft een man van verhevener geest, van onafhanklijker ziel met meer angstvalligheid en schroom de godsdienstige zwakheden en de bekrompen gevoelens van een misleid geweten weten te eerbiedigen, hij was voor de zwakke en kranke geesten even bezorgd, even oplettend als goedaartige menschen voor zieken en kinderen zijn.

De

(3) Op deze wijze handelden de kwakers, die aangesproken om eene somme gelds, welke men benodigd had om buskruid te koopen, die penningen bezorgden om dezelven te besteden aan tarw, rogge en andere granen.

Ook hebben de Dunkars, die veel wijzer waren dan de kwakers, nooit hunne leerstellingen of zedekundige voorschriften door openbare formulieren willen heiligen. Zij vreesden, gelijk een hunner hoofden eens aan den Heer FRANKLIN verklaarde, zich bloot te stellen aan het gevaar om te belijden het gene zij niet meer geloofden, of aan de schande van anders te denken dan voorheen.

De opvoeding van den Heer FRANKLIN had hem niet opgeleid tot de wetenschappen, maar de natuur had hem het vernuft 'er toe gegeven. Zijne eerste proeven over de Electriciteit duiden aan, dat hij dat gedeelte der natuurkunde maar zeer weinig kende. Ver van Europa, had hij niet dan gebrekkige werktuigen. Evenwel raadde hij zeer schielijk de onmiddellijke oorzaak der électrique verschijnzelen. Hij verklaart dezelve door 't aanwezen van eene vloeistof, onmerkbaar, zoo lang dezelve in evenwigt blijft, en die zich openbaart, wanneer dit evenwigt gebroken wordt, of wanneer het zich herstelt. Zijne ontknoping van de Leidſche fles is een meesterstuk, te gelijk van de ſchrandeheid, juistheid en ſcherpzinnigheid. De onderscheide en bijkans wonderbare verschijnzelen, welke zij vertoont, hangen van eene eenige werking af, het verschil van electriciteit, die tusschen de beiden op zich zelve staande oppervlaktens van een idio-electriek lighaam, en de terug keering van het evenwigt bestaat, wanneer men eene gemeenschap tusschen dezelve vaststelt.

Kort daarop bemerkte hij tusschen de uitwerkzelen van den donder en die van de electriciteit eene overeenkomstigheid, die hem trof. Met een toefsel, vervolgens door hem uitgedagt, besluit hij den hemel te ondervragen: de proef wordt genomen en het antwoord bevestigt zijne gisfingen. De oorzaak van den blixem wordt bekend. Deszelfs zoo onderscheiden en in schijn zoo vreemde

uitwerkingen, worden niet alleen verklaard, maar nagebootst; het eenige ware betoogbaar bewijs van bespiegelingen, welke aan de wetten der berekening nog niet onderworpen zijn. Men weet eindelijk, waarom de donder bedaardelijk zekere lighamen volgt en anderen met geweld verstroyt, waarom hij de metalen smelt en dan eens de zelfstandigheden, die dezelve omringen, al klaterend, verbrijzelt, en dan weder dezelve schijnt te eerbiedigen. Maar de blixem natebootzen is van weinig aanbelang. De Heer FRANKLIN onderwindt zich de schichten deszelven aftewenden. Hij had opgemerkt, dat een spits, door langzaam het evenwigt te herstellen tusschen stukken, die niet even electrick waren, zelfs op een afstand, daar stompe lighamen geen werking altoos op deden, de kracht der vonken benam of verminderde, en alle de verschijnzelen verzwakte of deed verdwijnen. Hij begreep derhalven, dat een staaf gepunt ijzer, waar van het voetstuk in de vochtige aarde zou geplaatst zijn, een gemeenschap zou kunnen stellen tusschen een wolk en den aardbol, de uitbarsting des blixems voorkomen en de voorwerpen behoeden, die zich in den omtrek van den afleider bevonden. De uitslag beantwoordde aan zijne verwagting, en de mensch kreeg de magt in handen om den hemel te ontwapenen.

Nieuwe proeven met de puntige roeden openbaarde hem alle de geheimen der werkingen, en de wetten en eindpalen van haren invloed. Het mid-

BENJAMIN FRANKLIN. 21

middel om zich tegen den blixem te wapenen, werd een konst, daar men zich op verlaten kon, en die hare behandeling en regels heeft

Deze ontdekking was te schitterend en te zonderling om niet tegen dezelve die menigte van menschen in 't harnas te jagen, die altoos de verdienste vijandig zijn, en bijten op alles wat de eens aangenomen gevoelens krenkt. Amerika en Engeland maakten nogthans terstond gebruik van de afleiders. Maar in 't begin van het uitbarsten der vijandschap, zag men Engelsche natuurkenners pogingen doen, om door bedriegelijke proeven het nut der afleiders in twijfel te doen trekken, en zich beijveren FRANKLIN te beroven van eene ontdekking, als een straf voor dertien Provintien, die hij hen had doen verliezen.

Ongelukkiglijk valt het gemakliker eene Natie wegens hare eigen belangens te misleiden, dan geleerden wegens eene proefneming te bedriegen; ook kon hetzelfde aanzien, het welk de Engelschen in eenen onrechtvaardigen en rampzaligen oorlog wist te wikkelen, niet slagen om hen den vorm der électrique afleiders te doen veranderen. Dezelfen vermenigvuldigden in Frankrijk, toen dat rijk de bondgenoot werd van Amerika; 't is waar, in sommige Fransche steden werden dezelfen door den Magistraat verboden, gelijk men in Italie de Casuisten 'er tegen had laten uitvarren, maar met even zoo weinig uitwerking. In vrije landen volgen de wetten het gevoelen, in anderen wordt het

zelve veeltijds gedwarsboomd door het openbaar gezach, dat nogthans veeltijds zich zelven ten langen laatsten naar den invloed daarvan schikt. Bijkans de meeste Natien maken hedendaagsch gebruik van dat behoedmiddel, het welk evenwel nergens algemeen is. Een lange reeks van proeven laat niet toe dat men aan deszelfs krachtbaarheid twijvele. Indien de gebouwen, die 'er van voorzien zijn, nog eenig gevaar te duchten hebben, het is om dat tusfchen de pogingen van den mensch, die altoos zoo bepaald is, en de krachten van de natuur immer eene ongelijke worsteling moet plaats hebben. Maar welk een ruim veld opent die goede uitflag niet aan onze hoop. Waarom zou men niet ten eenigen dage de rampzalige kracht of werking van alle de plagen, gelijk die des blixems, zien zwichten voor het vermogen van 't vernuft, dat zich eeuw in, eeuw uit, blijft oeffenen, en alle de gestrengheden der natuur, door een nuttig gebruik harer gaven ontwapent, niet anders aan ons overlaten dan het genot harer weldaden.

De koninglijke Maatschappij van Londen, aan welke men de eerste proeven van den Heer FRANKLIN had aangeboden, liet dezelve verscheide jaren achter de bank liggen. Men verbeeldde zich niet, dat een Amerikaan iets aan de Natuurkenners van Europa kon leeren, en dat een man, wiens naam in de wetenschappen niet bekend was, bij zijne eerste intrede, 'er schitterende ontdekkingen in
kon.

konde doen. Maar op 't gerucht, welk zij maakten in Frankrijk, werd de koninglijke Maatschappij wakker, en den Heer FRANKLIN tot een harer leden aannemende, zonder dat hij 'er om gebedeld had, toonde die zelfde Maatschappij, dat zij billijk wist te zijn, dan zelfs, als zij te voren onbillijk gehandeld had.

De Heer FRANKLIN, zedert twee jaren, lid der Vergadering van Pensilvanie, werd in 't jaar 1754 belast te onderhandelen met de Wilden. Deze onderhandeling moest eenen gelukkigen uitslag hebben. Zij spraken, als hij, maar eene taal, die namentlijk van 't gezond verstand en de goede trouw.

Deze menschen, die door de Europeanen hebben kunnen bedorven worden, maar die zij niet hebben kunnen beschaven, hadden langen tijd het voorwerp zijner weetgierigheid en zijner opmerkingen geweest. Hen vergelijkende bij de Natien van Europa, zag hij tot welk een punt de vorderingen der maatschappij de zinlijke vermogens van den mensch verzwakt, en deszelfs verstandelijken vermeerderd hadden; hoe wij door de maatschappelijke instellingen dan eens bedorven en dan eens volmaakter geworden waren; welke deugden en ondeugden wij aan dezelve te danken hadden, op welk eenen verbazenden afstand de wonderstukken der konsten, de ontdekkingen in de wetenschappen, de pogingen der rede ons plaatsten van die menschen, de naburen der natuur, daar.

indien men eeniglijk in de fchaal felde onze naderingen tot de vrijheid, tot het geluk, tot de deugd, de voordeelen zeer gering zouden bevonden worden, welke wij gekogt hebben voor die lange reeks van misdaden en rampen, die onzen voortgang, tot hier toe zoo onzeker en onrustig, hebben vergezeld. Het leven der Wilden, vergelijkende bij dat van den landbewoner, bevond hij, dat 'er veel gedaan was voor den rang van menschen, die niet geheel zonder kundigheden zijn, maar nog zeer weinig voor het menschelijk geslacht in 't algemeen, en dat, indien de deugdzame mensch, die zijn verstand oeffent, te stellen is boven den bewoner der boschen aan den Ohio, de gemeene mensch veeltijds niets anders gedaan heeft dan het woeste van den Wilden te verwisfelen tegen vernederende ondeugden, en deszelfs onkunde tegen voordeelen.

Meer dan eens schiep hij behagen, in zijne fchriften, het eenvoudig gezond verstand der Indianen, tegen over de trotsche reden der beschaafde menschen, hunne onverliesbare kalmte, en hunne groote onverschilligheid, tegen over de hartstochten en driften, die ons, om ingebeelde belangen, flingeren, te stellen. Hij scheen te meenen, dat de wilde minder dan de meesten onder ons verschilde, van 't gene de door de rede volmaakt geworden mensch zijn zou, zonder optehouden aan de natuur onderworpen te zijn.

De

De Koning van Engeland, die in 1754 het ontwerp gevormd had om Frankrijk aan te vallen, riep een Algemeen Congres bij een van afgevaardigden der onderscheidene kolonien, om 'er de wijze van gemeene verdediging te beramen. De Heer FRANKLIN werd 'er heen gezonden, en stelde een plan van verëeniging voor, het welk door 't Congres wierd aangenomen; het behaagde evenwel niet aan de bijzondere Vergaderingen van elken Staat, noch aan de Britsche regeering. Geene bedreiging had tot nog toe aan de kolonien doen vermoeden, hoe nodig die verbintenis ware, welke aan ieder derzelve een gedeelte van hare onafhankelijkheid benam; en de Engelsche regeering was te gelijk te kundig, om niet te voorzien welk eenen wederstand deze nieuwe Instelling bereidde tegen hare geweldige ondernemingen, en niet schrande genoeg om te weten, dat haar niet meer overbleef dan het vermogen om eene omwenteling te befluren, een onvermijdelijk gevolg van den altoos toenemenden welvaart der kolonien. De onachtzaamheid of trotsheid aan den eenen, de trouwloosheid aan den anderen kant, deden een plan verwerpen, dat met veel voorzichtigheid ontworpen en met veel wijsheid opgesteld was. Vierentwintig jaren daarna diende het ten grondslag aan het Congres, het welk de onafhankelijkheid verklaarde, en misfchien ware het te wenschen geweest, dat men bij de nieuwe Constitutie 'er meerder de wijze eenvoudigheid van had na-

gevolgd. Men heeft den Heer FRANKLIN ver-
 weten een ontkennend recht daarin toegestaan te
 hebben aan een Gouverneur, door den Koning van
 Groot Brittanje aangesteld; maar de tijdsomstan-
 digheden vereischten zulks; het was de band,
 welke een spruit, die nog zwak was, moest ver-
 binden aan den boom, uit welken dezelve was
 opgeschoten, en welke men niet moest losmaken
 dan wanneer de jonge plant, na derzelve wortels
 uitgebreid en hare takken uitgebreid te hebben,
 sterkte genoeg zou hebben bekomen om alleen
 optewasfchen en zich door eigen krachten staande
 te houden.

Wij zullen den Heer FRANKLIN niet prijzen,
 eene omwenteling voorzien te hebben, door alles
 aangekondigd, maar wij geven hem lof, dat hij
 naar middelen omzag, om Engeland en Amerika
 te kunnen behoeden voor de rampen, welke die
 omwenteling moest veroorzaken; dat hij zijn best
 deedt om haar het werk der rede, en niet dat
 van het geweld, te doen zijn. Overtuigd dat men
 de menschen moest verlichten om hen te leeren
 hun gedrag te besturen, en geenzins hunne driften
 gaande maken, om hen te regeeren, dat het goede
 altoos eindigde met goed te doen; dat de kunst
 bestaat in de kennis van het aftewagten, zontijds
 in het bereiden, vooral om 'er de hinderpalen
 van te verwijderen. Hij verfoeide die onstuimige
 bloedige staatkunde, die zich beroemt, het geslacht
 van den gelukstaat der volkeren te vestigen op
 puin.

puinhopen, en behagen scheidt den altaar der vrijheid met slachtoffers te omringen.

De oorlog barstte al spoedig tusfchen Frankrijk en Engeland uit. De grenfscheidingen der kolonien, welke die beide Natien toententijd in Amerika hadden, waren 'er de fchijnbare oorzaak van, en misfchien wel dat de Britfche regeering 'er toen reeds een middel in bedoeide, om de Amerikanen door het eigenbelang van hunne veiligheid aftetrekken, en hen te beletten te fterk te denken aan het belang, het welk zij hadden, om zich door hunne vereeniging te verheffen tot een onafhankelijk beftaan.

In 1755 werd de Heer FRANKLIN tot opperhoofd aangefield, ter verdediging der grenzen, ten noordwesten van Pensilvanie. Hij liet fterktens aanleggen, zond hulp aan den Generaal BRADDOCK, en offerde een gedeelte zijner eigen midelen 'er aan op.

De oorlog liep gelukkig af; maar opende de oogen der Amerikanen over hunne eige krachten, zij konden voor zich niet ontveinzen dat de verovering van Canada hun werk was geweest.

De vrede, die dat uitgefprekte land aan het Britfche rijk verzekerde, verlostte hen van de vrees voor eenen vreemden vijand, en die onderworpen was aan eene willekeurige regeering (4).

En-

(4) De Jefuiten waren nog in wezen ten tijde toen

Ca.

2 2
 1 12
 ————
 2 19 5
 4

Engeland ten zelven tijde getroffen over den schielijken voortgang der bevolking en des welvaarts dier zelve kolonien, meende niet langer te moeten toeven in het aangrijpen der middelen om in hare rijkdommen zijn eigen grootheid te vinden. Een halve eeuw vroeger zou de onderneming om de kolonien aan den Impost te onderwerpen, deze opkomende maatschappij hebben kunnen vernietigen. Later zou zij vermogen genoeg verworven hebben om denzelven te weigeren. Het was min te doen om 't gene de impost mogt opbrengen, als om het recht van belasting te doen gelden. Kon men vreezen, dat eene ligte belasting, ver beneden de onkosten der toebereidzelen, tot eene verdediging, vreedzame menschen, die door hunne zeden, hunne behoeftens, hunne betrekkingen van bloedverwandschap en koophandel aan 't moederland verknogt waren, tot een opstand zou brengen?

Canada aan Frankrijk behoorde. Men duchtte zeer voor hunnen invloed op de Wilden; men was bevreesd, dat zij 'er soldaten van mogten maken voor de Inquisitie. De Fransche wetten waren nog diezelfde wetten van Lodewijk XIV, zoo haatelijk voor 't protestantsch Europa. Aan de andere zijde van de Atlantische zee wist men niets van die schielijke verandering in de geesten, welke den val dier wetten aankondigende, reeds vooraf de uitvoering daarvan temperde; en die vrees der Franschen zou mischien genoeg zijn geweest om langen tijd, in de Engelsche kolonien, te wekken het verlangen om hunne kluisters te verbreeken, en mischien om 'er hen nieuwen te doen dragen.

gen? Eene acte van 't Parlement onderwierp dus de Amerikaanfche kolonien der Engelschen aan den impost op 't zegel, en aan eenige belastingen op de eetwaren.

De Amerikanen hadden altoos vrij geweest. Zij wierden bestuurd door Engelsche wetten, maar die wetten waren die hunner voorouderen. Zij hadden dezelve niet ontvangen, maar met hun overgebragt, en nochtans het gene in deze wetten het meest strijdig is tegen de vrijheid, was 'er natuurlijk in uitgelaten, en zij hadden noch de overblijfsels der leenplichtigheid noch de aanrandingen op het recht om vrijelijk zijne eige nijverheid te oefenen, welke de Engelsche wetgeving ontëeren, kunnen dulden. Hunne handvesten beveiligden hen tegen alle aanslagen eener willekeurige magt. Zij konden, zonder hunne toestemming, met geene lasten bezwaard worden. Eene volkomen evengelijkheid onder de menschen, eene veel grooter onafhankelijkheid in 't Godsdiensstige maakte hen wezenlijk vrijer dan de Engelschen. Zich ter bekrachtiging hunner bijzondere wetten te moeten vervoegen bij den Gouverneur of Afgezant van Engeland, benevens het verbod van eenen rechtstreekschen handel met vreemden, waren de eenigste tekenen hunner afhankelijkheid. Het was hen derhalven te doen, niet om hunne vrijheid te winnen, maar om dezelve te verdedigen, niet om in hunne overheerschte rechten weder

te keeren, maar om dezelve te behouden (5).
 Menschen, die in een zeer wijduitgestrekt land hunne verspreide akkers bebouwden, of zich in eenige zeefteden bezig hielden met den vischhandel, wier eenigste vermaken bestonden in 't lezen, in 't jagen, in 't betrachten der gastvrijheid; die hun geluk stelden in het uitoeffenen van huislijke deugden; voor wie een eenvoudige maaltijd met eenige goede vrienden een groot feest was; die, meest allen, overvloed hadden aan de noodwendigheden des levens, zoo verre te stellen boven den luister der weelde, en nauwelijks konstbehoefkens kenden: dergelijke menschen moesten niet gemakkelijk opteruijen zijn, maar onverschrokken in hunnen wederstand, moesten zij met geduld eenige ongemakken verdragen, welke de hebbelijkheid reeds verzacht had, en met afgrijzen nieuwe kluisers verwerpen. Ook verwekte de stempel-acte eene algemeene verontwaardiging, maar bij deze verontwaardiging bleven zij bedaard, zij waren te redelijk om met ijdele woede tegen dezelve uittebaren, maar zij bepaalden zich in hun verzoek ter

(5) Het raakte vooral de handhaving van dezen stelregel, dat men niet konde onderworpen worden aan eene belasting, welke niet ingewilligd was door de verbeelders of plaatshouders van het volk, en dezen stelregel hielden zij van Engeland zelve, alwaar die voor onschendbaar gehouden werd; ook was een inbreuk op denzelven de eerste oorzaak geweest van den opstand tegen Karel I., en de omwenteling van 1688 had dien stelregel geheiligd.

ter herroeping van eene onbillijke wet, te verklaren, hoe zij onveranderlijk besloten hadden, zich nimmer aan die wet te zullen onderwerpen. De Heer FRANKLIN werd belast het verlangen van Pensilvanie naar Londen overtebrengen.

De Koning van Engeland had ruim twee jaren te voren hem de plaats van algemeenen Opzichter der posterijen van Noord-Amerika gegeven. Een gemeen slag van een mensch zou in twijfel hebben kunnen staan tusschen de plicht van erkentelijkheid en die van Vaderlandsliefde. De Heer FRANKLIN meende maar eene eenige plicht te vervullen te hebben, die van de waarheid te zeggen aan de Ministers en aan het Britsche Parlement, gelijk hij die gezegd had aan de burgers van Philadelphia. De Koning en de beide Natien hadden in zijn oog maar een zelfde belang, en met de zaak van Amerika te verdedigen meende hij Engeland te dienen; en zie daar de eenvoudige verklaring van zijn gedrag.

In 1766 wilde het huis der gemeentens hem ondervragen en horen spreken. Het was ongetwijfeld een schoone vertoning den Afgevaardigden der vrije burgers van Amerika, de eeuwige billijkheid en de rechten der natuur te zien verdedigen voor menschen, die zich insgelijks de plaatshouders van een vrij volk noemende, niet, zonder hunne plichten te verraden, een zelfde vrijheid moesten beschouwen als een eigendom, dat aan elk evengelijk toebehoort, en voor 't gantsche men-

menschelijke geslacht onvervreemdbaar is; te hooren hoe hij met eenvoudige onbeschrondheid en onopgefmukte rede, de taal beantwoorde van den trotschen rijkdom en het stoute vermogen, en hem te hooren verklaren dat 'er geen kans voor hen was om immer de Amerikanen te verlokken, te vervaren of te overmeesteren, toonende aan de Engelschen de klippen, tegen welken zij derzelve staatkunde en magt zouden zien verbrijzelen, hen het geheim ontdekkende van Amerika's sterkte; zonder de zwakheid van dat land te ontveinzen, en tot dezen Raad van vijand-koningen dezelfde ronde taal sprekende, als of hij, in 't midden van vertrouwden, zijne gedagten en vermoeden in den boezem eens vriends uitfortte. De kracht der waarheid overmocht deze keer het vermogen van het Ministerie; het huis der gemeentens volgde den stroom van het openbare gevoelen, en de stempel-acte wierd herroepen (6). Dan, de Ministers stijfhoofdig voortgaande het volk van Amerika te beoordeelen naar dat van Europa, meenden niet dat hetzelfde om hunne staatkunde te verijdelen zich zou bloot geven aan ge-

(6) Die belasting is gebrekkig in zich zelven. Overal is zij de vijandin van den koophandel en van de vrijheid der verdragen. Maar in Amerika maakten de zeden, de verspreiding der ingezetenen, dezelve nog moeilijker en verderflijker. De Ministers kozen verkeerde middelen, en ongelukkig voor Engeland meenden zij geen anderen mislag begaan te hebben.

gevaaren of zich tot opofferingen laten verwijzen. Zij erkenden de onmogelijkheid om in 't binnenste van 't land belastingen te kunnen invoeren, maar zij achtten het mogelijk te zijn 'er eene te doen betalen, mits dat dezelve wierd geheven in de zeehavens, en zij twijfelden geenzins of alles zou aflopen met vreedzaamlijk een inkömend recht te betalen in Amerika, op die goederen, welke reeds uitgaande rechten in Europa betaald hadden, want tot dat enkele onderhoud hadden zij de trouwelooze zedigheit van hunne eischten weten te verminderen. Men behield dus van het eerste ontwerp enkel eene geringe belasting op de Thé, welke in Amerika werd ingevoerd.

De Amerikanen namen het niet in de gedagten om over deze bedriegelijke dwingelandij tot opstand te komen, maar vergenoegden zich het besluit te nemen van geen Thé te gebruiken, en zelfs om van alle Engelsche goederen aftezien. De Ministers begrepen niet dat een dergelijk besluit ernst kon zijn. Zij zonden Thé naar Boston. De Gouverneurs hadden sints eenigen tijd door kleene knevelarijen het vreedzaam maar standvastig karakter der Amerikanen getergd, en scheenen niet te weten tot welk eene schrikkelijke woede een volk, dat noch dom noch bedorven is, kan overflaan, wanneer deszelfs geduld ten einde is. In het gedrag der Amerikanen worstelde de rede met de dapperheit, maar op 't oogenblik dat de worsteling ophield, was de tegenstand onweder-

staanelijk. Eenige ingezetenen van Boston, van den minst verlichten rang, die door de opvoeding nog niet bereid waren, om de eerste bewegingen der hartstochten te beteugelen, werden oproerig, verbranden de Thé of wierpen dezelye in zee. De Engelsche Ministers meenden, door eene gestrengte daad, het volk te zullen afschrikken (7). De haven van Boston werd gesloten, en Groot Brittanje verloor Amerika voor altoos. De Heer FRANKLIN bevond zich al dien tijd in Europa. Vijf Kolonien, de een na de anderen, hadden hem belast met hare belangen.

De Ministers ontboden hem nu en dan, om met hem te raadplegen. Zij beschouwden een iegelijk, die niet van hun begrip was, als vijand van Engeland. Dit duidde aan dat zij bedrogen wilden zijn, en wierd van de Gouverneurs der
Ko-

(7) Dit was eene dubbelde onvoorzichtigheid, want daar door gaf men de Amerikanen te kennen, dat het uitsluitend voorrecht van den koophandel gewisse, schoon onrechtmatige middelen kon gebruiken om hen goeddunkelijk te belasten, en men maakte hen dit juk, het welk zij geduldig gedragen hadden, hatelijk. Dan ten einde het Engelsche volk bedaardelijk het geweld zou aanzien, door de Ministers tegen de Kolonien gebruikt, moest men de zaak, wgens het recht van belasten, verbinden aan het belang, om dat uitsluitend voorrecht te behouden, het welk Engeland in deszelfs bevooroordeelde begrippen in 't fluk van koophandel, beschouwde als een der voornaamste bronnen van zijnen rijkdom.

Kolonien maar al te wel verstaan. De Heer FRANKLIN hogthans, getrouw aan deszelfs staatkunde, was de eenigste, die bleef voortgaan hun de waarheid te zeggen, waarvan het gevolg was, dat zij, niet te vreden met hem een post in Amerika te ontnemen, waar zij zelfs geen vermogen meer hadden hem een opvolger te geven, beslag lagen op zijne wedde als Afgevaardigde. Eindelijk deden zij hem een onbillijk proces aan. In een vrij land zijn dergelijke procesfen de *Lettres de cachet* of de gezegelde Brieven der Ministers, en op deze wijze had men zich eenige jaren te voren gewroken aan WILKES (8).

Het proces van den Heer FRANKLIN had gene zwaarwichtige gevolgen; men kon in niet ééne wet een voorwendzel vinden om hem te verwijzen; en de wrok der Ministers bepaalde zich hem open-

(8) Het belang der Ministers, om die middelen eener bedekte onderdrukking niet kwijt te raken, is een der voornaamste oorzaken, die zich verzetten tegen de volmaaktheid der Engelsche wetten.

Onbepaalde lijfstraffelijke wetten, of die daden, welke in zich zelve onschuldig zijn aan straffen te onderwerpen; duistere burgerlijke wetten, toegepast door Gerichtshoven, die, het zij door hunne samenstelling, het zij door hunne geringe kracht, niet gedekt zijn tegen den invloed, zijn even zoo vele werktuigen, welke de onachtzaamheid of de verleiding te menigmaal in de handen van het Dispotismus laat, en elke Natie, die waarlijk vrij wil blijven, moet niet toeven om ze den Dispoten te ontrukken.

openlijk eenige scheldwoorden te laten toedruwen door een' rechtsgeleerden, wiens gediensfigheid in deze, naderhand beloond is geworden met den eertitel van *Pair*.

De Heer FRANKLIN verliet Engeland, latende de Ministers bij 't vaste besluit om geweld te gebruiken, en in de volle verzekering, dat zij het grootste gedeelte der Natie, het welk vreesde den handel der Kolonien te verliezen, aan hunne zijde zouden hebben; terwijl hij Amerika bij 't voorneemen vond, zich zelve te verdedigen.

Bereids hield een algemeen Congres, uit de Afgevaardigden der onderscheidene Staten samengefeld, zich bezig met de middelen te beramen, om wederstand te bieden. De Staten hadden geen tijd gehad om te regelen, wat zij van de onafhankelijkheid wilden behouden, noch wat zij 'er van behoorden aftestaan. Zij vreesden zelfs, door het onderzoeken van deze moeilijke vraag, hunne opkomende eenigheid te storen, en lieten dit stuk met eene edelmoedige wijsheid over aan de gematigdheid van hunne Afgevaardigden, en aan den ijver van iederen Staat voor 't gemeen belang. Daags na de aankomst van den Heer FRANKLIN werd hij tot lid van het Congres benoemd.

Dan, met zich aftecheiden van Engeland, bleven de Kolonien zonder regeeringsvorm, zonder regeering, en 't was gedeeltelijk op de gevolgen dezer regeeringloosheid, dat hunne vijanden derzelve hoop gebouwd hadden.

Zij werden nogmaals bedrogen; zij kenden de wijsheid van dit volk niet, deszelfs edel vertrouwen in de kundigheden hunner hoofden. Gewoon aan de spitsvindigheden van de oude staatkunde, bedorven door het trotsch der rijke Natien, konden zij niet gelooven, dat in de boschen der nieuwe wereld, menschen waren, die zich toegelegd hadden de eerste gronden der maatschappij diep in te zien en natevorschen, en reeds in hunne eerste proeven lesfen zouden geven aan Europa. Men moet daaruit niet opmaken, dat de Amerikanen ons in kennis overtroffen; maar dat de menschen gemakkelijk overeenstemmen, wanneer eene zachte gelijkheid hen behoed heeft voor de drogredenen van 't belang en van den waan; de waarheid is gemakkelijk te vinden voor een opkomend en onbevooroordeeld volk, en 't is vooral tegen de leerstellige dwalingen der bedorvenheid en der hebbelijkheid, dat de oude Natien alle de hulpmiddelen van 't onderwijs en alle de krachten van 't verpnuft nodig hebben.

In iedere Kolonie werd de zorg van het opstellen eener wijze van regeering toevertrouwd aan eene vergadering, welke den naam ontving van *Conventie*, en onderscheiden werd van die, door welke de wetgevende magt moest uitgeoefend worden. Bijna alle bepaalden zij een tijdsperk, na het welk die regeeringsvormen konden veranderd worden, door eene magt, voorbedagte-

lijk door de Natie daartoe benoemd. In sommige andere Staten werd die magt opgedragen aan een lighaam, volstrekt onderscheiden van de wetgevende magt, in anderen was het voldoende bij het verkiezen van vertegenwoordigers, dezelve tot die buitengewone bedieningen aangesteld te hebben. Dus wist men voor de eerste keer evenzeer en de zwaarigheid te vermijden van eene onzekere regeeringsvorm, blootgesteld aan de belangen dier genen, die 'er het gezach van moesten oeffenen, en die eener voordurende regeeringsvorm, die zich noch naar de vorderingen noch naar de veranderingen van 't menschelijk geslacht schikkende, daar door alle de zaden der kwalen bevat. En inderdaad zouden de kundigheden zelf niet gevaarlijk worden, indien men 'er misbruik van kon maken, om voordeel te doen met de gebreken eener vastgestelde regeeringsvorm, zonder dat het geoorloofd ware zich 'er van te bedienen om die te hervormen.

In alle Kolonien werd de Godsdienstige vrijheid geëerbiedigd; en in verscheide Staten, tot hare natuurlijke waardigheid gebragt, werd dezelve niet meer verlaagd tot eene staatkundige instelling. In de meeste Volkplantingen wees eene verklaring van de rechten van den mensch, aan de Mogenheden der Maatschappij, de grenzen aan, welke de natuur en de billijkheid hen opleggen. Verheven gedagte, waarvan de oude verdragen der volkeren
met

met den Koning slechts het grove zaad waren (9); en waarvan Frankrijk het eerste voorbeeld moest geven aan de oude wêrld. Eindelijk, de volstreckte affchaffing van alle erlijke ongelijkheid, te gelijk geheiligd als een natuutlijk recht, en bedongen als eene der voorwaarden van 't bondgenootschap, beveiligde Amerika voor altoos tegen de slavernij.

De Heer FRANKLIN werd in 1776 tot een der Vertegenwoordigers wegens de Stad van Philadelphia bij de Conventie van Pensilvanie benoemd, welke Conventie hem verkoos tot haren Voorzitter. De grondwettige regeeringsvorm van dien Staät, was gedeeltelijk zijni werk. Dezelve onderscheidt zich van de meeste anderen, door eene grooter evengelijkheid, en van allen daarin, dat het wetgevend vermogen 'er toevertrouwd is aan eené enkele kamer van Vertegenwoordigers: de sless van den Heer FRANKLIN alleen, besliste deze laatste schikking. Hij dagt dat, dewijl de kennis natuutlijk schielijke vorderingen moest maken, vooral in een land, aan het welk de omwenteling nieuwe betrekkingen ging geven, men de midde-len moest begunstigen, die strekken konden ter verbetering of volmaking van de wetgeving, en
geen-

(9) Deze verdragen waren zelfs eene waarachtige schending eerder dan eene verklaring der rechten, also dezelve veronderstellen dat ondeelbare of afzonderlijke wezens de vrijheid hunner afstammelingen kunnen verbinden.

geenzins dezelve met vreemde beletzelen omcینگelen; en dat, wanneer de wetten goed genoeg waren om alle verandering in' dezelve als schadelijk te beschouwen, de Natie, die verlicht genoeg was geweest om dezelve intevoeren, ook ongetwijfeld verlicht genoeg zou zijn om dezelve niet te vernietigen.

Hij wist dat een faamgehoopte regeeringsvorm voegen kan aan een volk, het welk door vluchtige omstandigheden als gesleept is tot de vrijheid, zonder die te beminnen of zonder die te kennen; maar dat een eenvoudige regeeringsvorm alleen een volk waardig is bij het welk alle burgers de zucht tot vrijheid in hun hart koesteren, en het eerste gebruik hunner rede besteden aan de studie van hare grondbeginzels. De Heer FRANKLIN was niet onkundig dat men in den vorm der beraadslagingen van eene enkele Vergadering alles kan vinden wat nodig is om aan hare besluiten dat overleg, die rijpheid te geven, welke borg staat voor derzelve waarheid en wijsheid; in stede dat eene inrichting van twee kamers geene nieuwe gebreken doet vermijden, dan om de plaatshebbende dwalingen te vereeuwigen. Het gevoelen, 't welk tegen het zijne aanloopt, grenst aan de moedbenemende wijsbegeerte, welke de dwalingen der bedorvenheid beschouwt als eene hebbelijke gesteldheid der Maatschappijen; de tijdstippen van deugd en rede, als een voort van wonderen, op wier duurzaamheid wij nimmer onze
hoop

hoop moeten vestigen. 't Wierd tijd, dat eene edeler en warer wijsbegeerte zorgde voor de lotgevallen van het menschelijk geslacht, en de Heer FRANKLIN was waardig het eerste voorbeeld daarvan te geven (10).

Men vergeeft het de Wetgevers der oudheid aan altoosdurende wetten te hebben willen onderwerpen, onkundige en ruwe menschen, die die vruchten van 't vernuft en van eene vroomte opgetogenheid als een geschenk des Hemels ontvingen, zonder den samenhang daarvan te kunnen bevatten, noch al den invloed daarvan te voorzien. Maar thans zou een wetgever, die niet met de taal der rede voor den dag kwam, een bedrieger, en hij, die de toekomstige geslachten zou willen kluisteren aan de vinding van zijn vernuft, een dwingeland zijn.

Nauwlijks was de grondwettige Staatsgesteltenis van Pensilvanie bepaald, of de Heer FRANKLIN werd afgezonden om met de Canadianen te handelen.

(10) Wij willen niet ontveinzen, dat, sedert het overlijden van den Heer FRANKLIN, eene nieuwe Conventie de wetgevende magt van Pensilvanie in twee kamers verdeeld heeft, het zij dat men bij de eerste Instelling de benodigde voorzorgen niet nemende om eene enkele kamer de beslissingen te beletten, zonder eene ernstige overweging, zonder een beredeneerd onderzoek, en zonder de bedenkingen en kundigheden van 't Publiek in te nemen, wezenlijke moeilijkheden aangetroffen en liever goedgevonden hebben tot een onvolkomen en gevaarlijk, maar reeds gebruikt hulpmiddel toevlucht te nemen, dan een nieuw te beproeven.

len. De Amerikanen hadden op Quebec eene vruchteloze onderneming gedaan, en deze vijandelijkheden waren zo diep in 't geheugen geprent, dat de herdenking daarvan den ouden haat deedt herleven en eene vereeniging belette, welke even nuttig aan beide de Natien zou geweest zijn. Het belang der aanzienlijkste ingezetenen van Canada, bragt 'er nog andere beletzelen aan toe. De Engelschen hadden aan de bewoners derzelve ouden Godsdienst en oude wetten gelaten. De Fransche adel, die 'er nog overig was, schroomde zich te verëenigen met volken, bij wie de volstrekte affchaffing van erflijke voorrechten met reede beschouwd werd als het schild der Vrijheid. De Roomsche geestelijkheid verkoos liever geduld, maar tevens beschermd te worden van de Engelsche Regeering, dan een vrijheid van gevoelens te zien vestigen, welke altoos affchuwelijk is in de oogen van lieden, gewoon over het verstand te heerschen. De Heer FRANKLIN slaagde niet, en Canada bleef getrouw aan het land, welks Regeering met meer zekerheid hoop gaf op het behouden van eenige misbruiken.

Dan, het was in de oude wereld dat de Amerikanen een steun moesten vinden. De gesteldheid der zaken in Europa was hen gunstig. De ontdekking van de drukkonst had eene snelle gemeenschap tusschen de Natien opgericht, bij wie het latijn de gemeene taal was van alle lieden van kunde. Zij waren elkanderen niet langer vreemd,

en alle menfchen, die lezen konden, waren landsgenoten geworden. Gedurende een langen tijd waren de God-dienst twisten bijna de eenige vrucht van deze hereeniging; maar toen door de vorderingen van 't verftand eene ware wetenfchap de plaats had ingenomen der leerftelzels, en dat eene wijsbegeerte, gegrond op de natuur en op de waarneming, de vooroordeelen der fcholen was opgevolgd, begonnen de verlichte menfchen van alle landen maar een eenig lighaam te vormen, beftuurd door dezelve grondbeginzels, en gericht naar een eenig doel. Alftoen kregen de rede en vrijheid overal vreedzame apoftels, onafhankelijk in hunne gevoelens, maar verenigd in den eerdienst, dien zij aan die weldadigé Godheden bewezen. Weldra telden de vooroordeelen geene andere aanhangers meer dan onkundige of bedorven menfchen, en de begaafdheden of het vernuft ftreden alleen voor de zaak der waarheid. Elke Natie, naarmate zij befchaafder werd, bevond zich meer of min onderworpen aan den invloed der beide tegenovergeftelde partijen, de een naijverig om de vooroordeelen in wezen te houden, de andere bezig dezelve tot heil van allen te vernietigen. Zomtijds ftraalde het licht van den troon op 't volk, meermalen fchoot het zijne ftralen van het volk op den troon, verfhrikkende in dezelfs overgang die genen, die tufchen beiden geplaatst en voordeel doende met de onkunde en dwalingen, en Volken en Koningen

tot

tot een gedurige duisternis zouden hebben willen doemen. Aldus kon Amerika overal op ijverige en getrouwe vrienden rekenen, zwak in elk land, meestal zonder zichtbaar vermogen, maar sterk door hunne edele overeenstemming, en door het gezach der rede en der begaafdheden veelvermogene op het gevoelen. De staatkundige omstandigheden voegden zich mede nog bij de hoop, die de Amerikanen voedden. Frankrijk en Spanje hadden de trotsheid niet kunnen vergeten, van welke Engeland in deszelfs laatste overwinningen had misbruik gemaakt. Gibraltar en de nuttelooze Commisfaris van Duinkerken door de trotsheid alleen aangehouden, waren een eeuwigdurend voedzel voor den haat.

Sedert langen tijd zag Holland met smert, doch zonder iets daartegen te vermogen, deszelfs handel drukken door de Engelschen, die zich ongemakbaar achtende in hun Eiland en trotsch op hunne, overheerschende scheepsmagt, welke zij meenden altoos te zullen behouden, de dwingelanden der zee geworden waren; en 'er was in Europa geene Mogenheid wier handel zij niet benadeeld hadden of aan wie zij hunne heerschzucht niet hadden doen gevoelen. 't Was des te vermoeden dat men geene gelegenheid zou laten voorbijgaan om de magt van Engeland te veranderen, en dat de onvermogenen zich zouden vergenoegen heimelijk over de verliezen der Engelschen te juichen. Frankrijk nogthaps vol schulden,

be-

bestuurd door zwakke Ministers, weêrhouden door de herinnering zijner laatste tegenspoeden, moest vreezen den vrede te krenken, dien dat rijk, om zich te herstellen, zoo nodig had. Spanje, het welk in Zuid-Amerika een rijk bezat, uitgestrekter, rijker en beter gelegen dan de Engelsche Kolonien, had voor zichzelve het befmettelijk voorbeeld der onafhankelijkheid te vreezen. In Holland bleef men de Engelschen toegedaan, en na dat de Amerikanen hier en daar vruchteloos aanzoek gedaan, en niets dan onzekerheid en beschroomdheid aangetroffen hadden, kreeg eindelijk den Heer FRANKLIN last van het Congres om met Frankrijk te handelen.

Hij was de eenige man van Amerika, die alstoen in Europa een grooten naam had. In hunne gelukkige evengelijkheid en in het tijdstip hunner staatkundige geboorte geen Gezant kunnende afzenden, versierd voor het oog des vooroordeels met eenige ijdele Europeefche pronkerijen, of verheerlijkt door groote bedieningen, verkozen zij een man, die enkel groot was in 't oog der rede en voortreffelijk door zijn vernuft. De goede uitslag beantwoordde aan hun verlangen. De vermaardheid van den Heer FRANKLIN in de wetenschappen gaf hem tot vrienden alle de genen die dezelve beminnen en oeffenen, dat is te zeggen, alle de genen die eenen wezenlijken en duurzamen invloed hebben op het openbaar gevoelen. Bij zijn aankomst werd hij een voorwerp van eerbied voor
 alle

alle verlichte menschen en van nieuwsgierigheid voor alle de overigen. Hij liet zich die nieuwsgierigheid welgevallen met eene minzaamheid, eigenaartig aan zijn karakter en in de volkomen overtuiging dat hij daarmede de zaak van 't Vaderland dienst deed. Men achtte het zich een eer hem gezien te hebben; men herhaalde het gene men hem had hooren zeggen. Iedere uitnodiging die hij aannam, ieder huis daar hij genoeg nam te gaan, verwierf hem in de Maatschappij nieuwe bewonderaars, die zoo veele aanhangers van de Amerikaansche omwenteling wierden.

Hij had vooraf al begreepen dat hij slechts het besluitelooze en het zwakke der Ministers zou te bestrijden hebben, dat hij hen daarom moest doen hooren hoe het algemeen dacht, en hunne beschroomdheid overwinnen door de vrees. Hij wist dat hij niet enkel aan hun, maar wezenlijk aan de gantsche Natie was gezonden.

De menschen, die door 't lezen van wijsgeerige geschriften, heimelijk in 't hart eene zucht koesterden voor de vrijheid, namen driftig deel in die van een vreemd Volk, den tijd verbeidende dat zij zich konden bezig houden de hunne wedertekrijgen; met blijdschap namen zij deze gelegenheid te baat om openlijk gevoelens te belijden, welke de voorzichtigheid hen verplicht had voor zichzelf te houden.

Naauwlijks was FRANKLIN uit zee aangeland of reeds had de geest der vrijheid dien jongen
Held

Held verwekt (*), die, voor haar alleen geboren, zijn leven moest wijden om dezelve in Amerika te ondersteunen, hier in Frankrijk te herwinnen en haar altoos te dienen, dan eens met voor haar de soldaten der dwingelandij te bestrijden, dan eens met de verachtelijke vijanden der wetten te beletten haar zegepraal te bezoedelen door aanslagen, welken hunne bloeddorstige huichelarij met haren gewijden naam durfde bedekken.

Welhaast ontstond 'er een algemeen geroep ten voordeele van den Amerikaanfchen oorlog, en zij die den vrede beminden, durfden zelfs niet klagen dat men denzelven aan de zaak der vrijheid opofferde. De toegevendheid der Ministers voor de Engelschen, verwekte eene verontwaardiging, welke de Britsche Agenten, door hunne kwalijk geplaatste trotsheid nog vermeerderde, en tien maanden na de aankomst van den Heer FRANKLIN tekende het Fransch Ministerie, medegesleept door de stem van 't volk, aangemoedigd door het gevangen nemen van een gansch leger, dat verplicht was deszelfs wapenen voor de Amerikaanfche landmilitie nederteleggen; ongerust wegens het afzenden van Engelsche Commissarissen, die belast waren verlokkende voorstellen aan Amerika te doen, eindelijk een verdrag van verbintenis met de verëenigde Staten.

Misfchien heeft men wegens deze langwijligheid

hem

(*) De LA FAYETTE.

hem een te sterk verwijt gedaan. Frankrijk had alstoen nog geene vrije Constitutie; de Franschen waren echter geene slaven. Indien het volk zugt te onder eene willekeurige dwinglandij en nog meer onder het juk van slechte wetten, de geesten waren evenwel niet overheerd, de gemoedren hadden derzelver onafhankelijkheid behouden. Frankrijk geleek niet naar de landen waar maar één willekeurig Vorst, eene Schatkamer en eert Leger bestaat; het was niet onverschillig of de oorlog overeenkomstig dan tegenstrijdig met het Nationaal verlangen was; de Franschen waren toen reeds waardig dat hunne Ministers de Staatkunde volgden door vrije volken aangenomen, en dat alvorens bevel tot den oorlog te geven zij afgagten door de volksstem daartoe aangezocht te worden.

Als onderhandelaar merkte de Heer FRANKLIN veel op, maar bemoeide zich met weinige zaken. Hij liet de Ministers der geallieerde Mogenheden de wijze beslisen op welke Engeland aantevallen en Amerika te ondersteunen, uit vrees dat een kwaden uitslag, aan zijne raadgevingen of aan zijne eischen te last gelegd, hunnen ijvet mogt verflaauwen. Alle zijne zorgen besteedde hij om Frankrijk standvastigheid inteboezemen, hetzelfde de hulpmiddelen der Amerikanen gestadig onder het oog, en die opgetogenheid levendig te houden, welke hij had weten te verwekken: terwijl hij alle de bewegingen van de openbare denk-

denkwijze in Engeland gade sloeg, bespiedde hij het oogenblik, waarin de val van het Ministerie, het welk den oorlog gewild had, Amerika voor vrij zou verklaren. Hij zag dat tijdstip eindelijk gekomen, en tekende met eene stille hand het heil en den roem zijns lands, gelijk hij onverfchrokken de gevaren en tegenspoeden daarvan beschouwd had. Deze bedaardheid was geen onverschilligheid, maar het voortbrengzel eener diepe bewustheid dat de onafhankelijkheid van Amerika meer of minder duur kon gekogt, eenige jaren vroeger of later erkend worden, maar dat dezelve geen gevaar liep om achterteblijven. 't Was de voortreffelijke rede van eenen man, die wist, dat de zedelijke wereld, even als de natuurlijke, onderworpen is aan gewisse wetten, en die in de onveranderlijkheid dier wetten de zegepraal zijns Vaderlands vooruitzag. 't Was vooral die zeldfame verzaking van alle eigen grootheid, want deze is het, wier bedorven invloed de liefde der vrijheid zoo menigmaal bezoedelt door kwellingen, vrees en woede, die haar vernederen door haar al te veel gelijk te maken aan die verachtelijke hartstochten van baatzucht en waan. De vaderlandsliefde van den Heer FRANKLIN moest bedaard zijn, als die van SOCRATES en PHOCION, die van verachtelijke redenaars, door eene factie omgekogt, of door dwingelanden beloond, beschuldigd wierden hun land niet genoeg te beminnen.

Gedurende dezen oorlog verschafte Frankrijk

D

hem

hem een tooneel, wel waardig dat zijn opmerkzaam vernuft 'er zich mede bezig hield. Hij zag 'er de gevoelens, welke men in de Schriften der wijsgeeren veroordeelde, openlijk aannemen in de Manifesten; een volk, dat deszelfs oude kluisters vreedzaamlijk droeg, zich verheugen over het geluk van die van een ander halfroond te helpen verbreken; de Gemeenebestgezinde grondstellingen openlijk belijden en onderwijzen onder een willekeurig bewind; de rechten van den mensch schenden en verkrachten door de wetten en het gezach, maar vaststellen en doorgronden in de boeken; staatkundige kundigheden, de verlichtste eeuw en het wijsste volk waardig, prijken in 't midden van een hoop ongerijmde en barbaarsche instellingen; eene Natie de grondlessen der vrijheid toejuichen op hare tooneelen, maar in haar gedrag de stelregels der slaafsheid gehoorzamen; vrij in hare denkwijze en gevoelens en zelfs in hare gesprekken, maar zich onverschillig gedragende omtrent wetten, die zij gehoorzaamde, maar die zij verachtte. Het was des duideljk te voorzien, dat een volk, het welk reeds waardig was vrij te zijn, welhaast die vrijheid zou herwinnen, en dat de omwenteling in Frankrijk even als die van Amerika een dier gebeurtenissen moest zijn, welke de menschelijke reden niet behoeft zoetekennen aan het geval of aan de hartstochten.

De Heer FRANKLIN bleef, na 'den vrede, in Frankrijk, om te beproeven, of hij door den
koop-

koophandel de banden nauwer kon toehalen, welke de erkenenis en de staatkunde gelegd hadden. De Natien van Europa hebben onveranderlijk in hare wetten het belang der burgeren opgeofferd aan dat van rijke bespiegelaaren; maar in Amerika hebben de edele vrijheidszoonen almede die schandelijke slavernij verbroken, en tegen over de hebzuchtige bedoelingen van den handeldrijvenden geest edelmoediglijk een schild gesteld, op het welk eeuwigdurend de schigten van alle dwingelandijen moeten aftuiten, en hunne verklaring der rechten, zo véel te vermogener bij hen, om dat zij die verstaan en om dat elk hunner 'er het pond zijner veiligheid en zijner eigene grootheid in ziende, zich schamen zou hetzelfde opteofferen aan de verachtelijke en lage berekeningen van het eigenbelang.

De strijdigheid der grondbeginzelen van den koophandel van Europa met die van Amerika verwekte zwarigheden, die nuttig waren weggenomen te worden; daarenboven had men te vreezen, dat de hebbelijkheid, de overeenkomst van smaak en gewoontens den uitsluitenden handel van Amerika aan Engeland zouden behouden, en het was een stuk van gewicht zulks te beletten, om dat een uitsluitende handel, hoedanig ook, al wierd dezelve vrijwillig gedreven, altoos eene gevaarlijke afhankelijkheid na zich sleept.

Op deze wijze scheen de Heer FRANKLIN in Frankrijk het einde van zijnen aangenamen en

roemrijken loop gerust aftewagten. De geleerden, de wijsgeeren, de vrienden der vrijheid waren zijne landsgenoten, en daar hij zijn Vaderland diende, getroostte hij zich de finert van Frankrijks onafhankelijkheid niet te kunnen genieten.

Sedert dat zijn land niet meer nodig had deszelfs aanhangers te vermenigvuldigen, leidde hij een afzonderer en stiller leven. Pasfy was de plaats, welke hij tot zijn verblijf had gekozen, alwaar een klein gezelschap, eenige vrienden en een niet lastigen arbeid den avond van een zoo schoon leven vervulden. Een finertelijk ongemak stoorde nogthans den loop daarvan, van dat oogenblik af wendde zijne ziel zich naar zijn Vaderland, en hij verliet Frankrijk, aan 't welk hij tot loon van de bewezen diensten een groot voorbeeld naliet in lessen, die niet lang nutteloos moesten blijven. Hij ging scheep in een haven van Engeland, waarheen hij verzeld werd door den Heer LE VAILLARD, die gedurende zijn verblijf te Pasfy hem aanhoudend met eene kinderlijke zorg en tederheid had opgepast, en het finertelijk oogenblik van eene eeuwige scheiding gaarne zou hebben willen verwijlen. Maar de Heer FRANKLIN hield zich niet lang aan de Engelsche kust op en was edelmoedig genoeg om deszelfs vernederden vijand de vertooning van zijnen roem te besparen. Beschouwde hij de Franschen als zijne vrienden, de Engelschen hield hij voor deszelfs bloedverwanten, wier ongelijk
men

men gaarne vergeet, en jegens wie men de banden der natuur moet eerbiedigen, dan zelfs wanneer zij die door hunne onrechtveerdigheden verbroken hebben.

Zijne intrede te Philadelphia was een zegepraal, en hij had niet nodig dat een slaaf hem kwam zeggen: *bedenk dat gij een mensch zijt!* want in die zegepraal behoorde niets aan de fortuin.

Alle de staatsleden, alle de burgers der stad en de bewoners buiten dezelve, op 't gerucht van zijne behoude aankomst, samengekomen, gingen hem te gemoet, hij wandelde in 't midden van hun, onder de zegenende toejuiching van een vrij volk, bij het welk, alhoewel het hem in verscheidene jaren niet gezien had, het bezef van zijne diensten nog niet verminderd was.

De krijgslieden, die, zich verlatende op zijne kloekmoedige wijsheid, hun bloed hadden gestort voor de onafhankelijkheid, rekenden het eene eer hem hunne roemwaardige wonden te vertoonen; hij werd omringd van grijsaarts, die den hemel gesmeekt hadden lang genoeg te mogen leven om hem nog eens wedertezien, en van een nieuw geslacht, het welk zich beijverde het aangezicht te aanschouwen van een groot man, wiens begaafdheden, diensten en deugden in hunne harten de eerste vervoeringen van opgetogenheid verwekt hadden; hij zag in een luisterrijker staat het huis weder tot onderwijs van 't gemeen opgericht, benevens het gasthuis, welke beide gestichten een

der eerste diensten waren door hem bewezen, welker bestaan en nut aan zijn wijs vooruitzicht te danken waren, en welker goeden uitflag zijne beste wenschen vervulde, als strekkende den lijdenden mensch tot hulp en verligting en ter bevordering der rede. Hij liet zijn oog gaan over de blijde akkers en velden, die door de vrijheid beter wierden, en daar in 't midden der gedenkstukken van algemeenen welvaart eenige overblijfselen van de verwoestingen der Engelschen eeniglijk dienden om de zoetigheden des vredes en der overwinning te beter te doen smaken; en op dien dag, welke hem de aangename denkbeelden zijner jeugd en de nog streelender herinneringen zijner nuttige verrichtingen afmaalde, vereenigde zijn ziel, in een eenig oogenblik, al het geluk en al den roem door haar in den loop van een lang leven gefmaakt.

Kort daar aan werd hij tot Voorzitter verkoren in de Vergadering van Pensilvanie; maar hij was bestemd om zijn Vaderland eenen laatsten dienst te bewijzen.

De Staten van Amerika hadden tot nog toe noch den vorm, noch het gezach geregeld van het Congres, het welk, belast met de algemeene veiligheid, maar eene eenige Mogenheid van dertien onafhangelijke Gemeenebesten moest uitmaken.

De Heer FRANKLIN was een der leden van de Conventie, welke dezen laatsten steen moest leg-

gen, zoo noodig om het staatkundig gebouw, het grootſte en edelſte dat ooit door 't menſchelijk verſtand was opgericht, ſtevigheid te geven. Hij zag met ſnert dat de meerderheid eenen ſamengeſtelden vorm wilde geven aan eene Vergadering die, uit den aart harer bedieningen, den eenvoudiſten ſcheen te moeten verkiezen, dat die zelfde meerderheid een nutteloos tegenwicht wilde geven aan een gezach, het welk bijna nooit moest dienen tegen zwakken en op zich zelve ſtaande wezens maar eeniglijk tegen vermogende Staten, eindelijk dat die meerderheid een Voorzitter, die door de langdurigheid zijner bedieningen miſſchien reeds te veel aanzien had, wilde bekleeden met een ontkennend recht, 't welk altoos gevaarlijk is aan een enkel man te vertrouwen, en het welk nutteloos is hem te geven, om dat een dergelijke magt niet dienen kan om de eenheid in de wetten te handhaven, noch om de vaardigheid in de uitvoering derzelven te bevorderen. Dan dit was eene laaſte hulde, welke Amerika, buiten deſzelfs weten, deedt aan de vooroordeelen van het Moeder-vaderland. Het ſnertte hem evenzeer, dezelfde meerderheid de verrichtingen van het Congres te zien bepalen, eerder naar de ongegronde mening van nuttigheid en na de inzichten van eene bekrompe Staatkunde, dan naar weldoordagte grondbeginzels van den aart der Maatſchappij en van het recht der burgeren. De band van vereniging moest nogthans vaſt gelegd worden tus-

fchen de Staten, en om hen allen overtehalen, een plan aantenemen door de Conventie vastgefeld, achtte hij het noodig hen het eenparig verlangen hunner vertegenwoordigers aantebieden.

Hij tekende dan; maar in eene zeer gematigde en fchrandere aanspraak gaf hij te kennen dat hij gemeend had zijn gevoelen te moeten opofferen aan de eenparigheid. Dit was zoo veel als tegen zijne landgenoten te zeggen: „neemt het plan „aan, het beste dat de tegenwoordige staat der „gevoelens toelaat ulieden aantebieden, en blijft „steeds hopen op een tijd dat gijlieden eene „min onvolkomen Staatsinrichting zult hebben. „Daar het thans noodzaaklijk is om van buiten „een staatkundig aanwezen te verkrijgen, zoo „offert aan die noodzakelijkheid het verlangen op „van volmaaktheid, welk verlangen, wanneer de „middelen om die ten eenigen dage te bereiken, „in hun geheel blijven, eerder een dwaling van „den hoogmoed dan de vrucht van eene ver- „lichte Vaderlandsliefde zou kunnen zijn.” Zijne landgenoten verstonden hem, en Amerika nam die Constitutie aan, onder de vurigste wenschen, dat een nieuw licht de gebreken mogt doen verdwijnen, welken kundige menschen 'er in meende optemaken.

De Heer FRANKLIN zou den post van Voorzitter der Vergadering van Pensilvanie niet hebben kunnen weigeren zonder het gevoelen van eerbied
en

en erkenenis te kwetzen, het welk hem, in weerwil van deszelfs ouderdom en ongemakken, 'er toe verkozen had; maar het leed niet lang of hij ontrok zich langzamerhand aan alle zaken, om een geëorloft en eerwaardig stiel leven te leiden, daar hij ontslagen van alle posten, den Staat enkel toegedaan bleef door zijne wenschen en herinneringen.' Hij hield, op het verzoek eens vriends, zich de laatste jaren zijns levens bezig met het opstellen van de Gedenkschriften zijns levens. Hij kon op het voorledene terugzien zonder smert en zonder berouw; zijn leven was gelukkig, zuiver en vreedzaam geweest; ook verklaarde hij, gaarne op nieuw zijnen levensloop te willen hervatten, 'er bijvoegende dat hij slechts eenige gebreken daarin zou wenschen te verbeteren, gelijk een Schrijver die een verbeterden druk van deszelfs werk uitgeeft.

Hij stierf gerust, alleen verzelde hem op 't laatste zijnes levens de droefgeestigheid eener aandoenlijke ziel, die scheiden moet van de voorwerpen die zij bemint, zonder zich te ontrusten wegens het toekomende, noch met smert te rug te zien op het voorledene (11). Hij liet aan eene
be-

(11) In zijnen laagen levensloop heeft hij slechts eene gevaarlijke ziekte gehad, die hem op den rand van 't graf bragt; hij zag zonder schroom de dood naderen, maar hij had moed nodig om van 't leven te scheiden, en hij zag
niet

bemide familie middelen na, welke hij door zijn vlijt en door zijne begaafdheden verkregen had, benevens de algemeene erkentenis aan zijnen naam verknogt en het voorbeeld zijns levens. Hij zag zijn Vaderland verlost van deszelfs oude kluisters, vrij om het geluk optesporen en in staat om het te vinden in eene rede, welke hij zelf van de vooroordeelen had losgemaakt. Menschlievenheid en oprechtheid waren de grondslagen zijner zedekunde; eene eigenaartige blijgeestigheid, eene beminnelijke goedaartigheid in zijnen dagelijkschen omgang; eene bedaarde onbuigzaamheid in zaken van gewicht, maakten zijn karakter uit. Deze beide laatste hoedanigheden gaan gemeenlijk gepaard in menschen, die, begaafd met een bovengemeen verstand en eene sterke ziel, zich aan de twijvelachtige en onverschillige zaken weinig laten gelegen zijn. De leerregel van zijn gedrag was eenvoudig, hij zocht smert en verveeling te ontwijken door matig te leven en zich altoos bezig te houden.

Hij

piet zonder een smertelijk gevoel dat hij op nieuw zou moeten sterven.

Na zijne terugkomst te Philadelphia nam zijne gezondheid meer en meer af; hij was sints vele jaren gekweld geweest met de Steen, zonder enig ander hulpmiddel tegen die kwaal te nemen dan zijne matige levenswijze, om dat hij die voldoende meende te zijn ter afweringe van groote smerten, en dat hij door eene gevaarlijke operatie de onzekere hoop niet wilde koopen om zijne hooge jaren met nog eenige jaren te vermeerderen.

Hij zeide; *dat het geluk, gelijk de ligbaamen, samengefeld wordt uit onzichtbare beginzels.* Zonder den roem te verachten, wist hij zijne verontwaardiging te laten blijken voor alle onbillijke begrippen, en zich vermakende met de erkentnis, vergaf hij den nijd deszelfs afgunst.

In zijne jeugd strekte hij zijne twijvelingen uit tot aan de grondslagen der zedekunde; de natuurlijke goedaartigheid van zijn hart en de oprechtheid van zijnen geest waren zijne eenige leidstieden die hem zelden deden afdwalen. Wat ouder erkende hij eene zedeleer, gevestigd op de natuur van den mensch, onafhankelijk van alle bespiegelende gevoelens, en lang voor alle menschelijke verbindingsen aanwezig. Hij dagt dat onze zielen in een ander leven het loon harer deugden en de straf der misdrijven te verwagten hebben; hij geloofde aan het bestaan van een weldadig en rechtveerdig Opperwezen, aan het welk hij in het binnenste zijnes harte eene vrije en zuivere hulde deedt. Hij verachtte de uitterlijke Godsdienst-oeffeningen niet, hij geloofde zelfs dat ze der zedekunde nuttig waren, maar hij woonde dezelve zeldzaam bij. Alle Godsdiensten kwamen hem even goed voor, mits dezelve gegrond waren op eene algemeene verdraagzaamheid, en niet uitflo-ten van de belooning der deugd die genen, die in het betrachten derzelve van een ander geloof waren of geen geloofsbelijdenis gedaan hadden.

Hij heeft geen een groot werk nagelaten. Zijne
ont.

ontdekkingen in de Electriciteit, welke hem eenen altoosdurenden roem verworven hebben, vindt men vervat in eenige brieven door hem aan zijne vrienden geschreven. Zijne andere verrichtingen in de Natuurkunde, vindt men insgelijks in eenige zijner brieven vermeld. Men vindt 'er altoos vernuftige en fijne vindingen in, meer schrandtheid, die tot de voorwerpen doordringt en 'er de betrekkingen van bemerkt dan kloek verstand, die dezelve koppelt en doorgrondt.

De toepassing van de natuurkundige wetenschappen op de gebruiken van het leven, op de huiselijke spaarzaamheid maakte dikwijls het onderwerp zijner nasporingen uit. Hij vond 'er het vermaak in van aantetoonen dat zelfs in de gemeenste zaken de gewoonte en de onkunde slechte leidstleden zijn, en dat wij op verre na de hulpmiddelen niet uitgeput hebben, welke de natuur aan de hand geeft aan die genen, die haar weten te ondervragen (12).

Over

(12) Hij heeft zich herhaalde reizen toegelegd om een middel uitte vinden ter verbetering van de Schoofsteen, en om brandstof te sparen zonder minder en gelijker warmte en minder ververfching van lucht in de stookplaatzen te hebben. Verscheide jaren voor zijne vermaardheid en ten tijde dat hij genot begoot te hebben van een onafhankelijk bestaan, werd hem voorgeslagen privilegie te vragen op een kachel, welke hij had uitgevonden. Hij wees dit van de hand, zeggende: ik heb nut gehad van de uitvindingen van anderen, 't is derhalven maar billijk dat andere nut hebben van de mijnen.

Over de Staatskunde heeft hij niets geschreven dan stukken door de omstandigheden hem afgevorderd. De vraagstukken brengt hij altoos tot de eenvoudigste grondbeginzels, en dan draagt hij ze zodanig voor, dat de minstonderwezen menschen dezelve bevatten en oplossen kunnen. Hij wendt zich altoos tot hen. Dan eens wil hij hen van eene dwaling onderrichten, dan eens van eene nuttige waarheid, tot welke hij zachtens hunne geesten zoekt voortebereiden, ten einde zij dezelve aannemen en vooral in 't geheugen houden. Te vergeefs zou men in zijne Schriften een enkelen regel trachten te vinden, die hem in verdenking zou kunnen brengen voor zijnen roem geschreven te zijn.

Somtjds bediende hij zich van eene manier, welke slechts in schijn de waarheid verbergt om dezelve des te treffender te maken, en in plaats van die te leeren, 't vermaak te geven van ze te ontdekken. Op deze wijze in schijn de zekerste middelen willende aan de hand geven om de uitgestrektheid van een Staat te verminderen, welke men te moeilijk vond te beheeren, stelt hij in vollendag het onvoorzichtig gedrag van 't Engelsch Ministerie met betrekking tot Amerika: of om de onrechtveerdige eischen van Groot Brittanje omtrent deszelfs Kolonien aantetoonen, vooronderstelt hij een schriftelijk bevel, waarbij de Koning van Pruisen Engeland schattingen oplegt, onder voorwendzel dat de bewoners aan de boorden van
den

den oer voorheen Engeland veroverd of bevolkt hebben.

In zijne gesprekken was hij, even als in zijn stijl, altoos natuurlijk en dikwijls geestig. In zijn jeugd hadden de Schriften van XENOPHON hem den smaak ingeboezemd van den Socratischen schrijftrant, en hij schiep behagen denzelven te bezigen, dan eens door snedige vragen de zulken, die een valsch gevoelen wilden staande houden, door eigen wederlegging te rug te brengen; dan eens door hunne stellingen toetepassen op gemeenzame onderwerpen, en hen te verplichten de waarheid te erkennen, ontdaan van de nevels waarmede gewoonte of vooroordeelen dezelve omvangen hadden. Op andere tijden door een leerzaam verdichtzel, door een vertelzel, door een bijspreuk zaken beslissende welke de trotsheid om die ernstiger uittepluizen duister zou gemaakt hebben. Belast om de affchaffing te eischen van het honend gebruik van misdadigers of booswichten na de Kolonien te bannen, bragt de Minister hem de noodzaaklijkheid onder 't oog om 'er Engeland van te ontdoen: en wat zoud gij zeggen, antwoordde FRANKLIN, indien wij bevel gaven om de ratelslangen naar Engeland overtebrengen?

De Heer FRANKLIN had zich geen algemeen stelzel van Staatskunde gevormd; hij onderzocht de gevallen, naarmate de orde der gebeurtenissen of het gene hij vooruitzag, hem die voor den geest brag-

bragten, en hij lostte dezelveu op uit die grondbeginzels, welke hij in zijne zuivere ziel of in zijn juist en schrander oordeel vond. Over 't geheel scheen het zijne bedoeling niet te zijn in eens den grootsten graad van volmaaktheid aan de menschelijke instellingen te geven; hij meende het vrij zeker te zijn die van den tijd aftewagten. Hij was niet stijfzinnig genoeg om de misbruiken openlijk te bestrijden, hij vond het veel omzigtiger, eerst de dwalingen aantevallen die 'er de bron van zijn. In de staatkunde even als in de zedekunde gebruikte hij die foort van toegevenheid, die weinig afeischt om dat ze veel hoopt, en die het tegenwoordige vergeeft ten voordeele van het toekomstige. Hij gaf altoos de geschikteste maatregelen ter behoudenisfe van den vrede, aan de hand, om dat de vrede den mensch niet blootstelt aan toevallige gebeurtenissen, noch de waarheid aan partijdig eigenbelang. Hij gaf de voorkeur aan het goede, het welk men door de rede verkrijgt, boven dat het welk men van de opgetogenheid verwacht, om dat het beter gelukt, gewisfer volgt en langer duurt.

Hij vrpesde voor de vrijheid, even als voor de bloeiende Maatschappijen, die overdreven gevoelens, onder welke oppervlakkige en laatlunkende geesten het gebrekkige hunner grondbeginzels of het verderflijke hunner ontwerpen verbergen. Hij had vooral een afrijzen voor dat snoode Machiavellismus, het welk zich niet schaamt de vrijheid

te verkrijgen door middelen welke de billijkheid afkeurt, en het welk daar door niet schroomt de zaak der vrijheid verachtelijk te maken of bloot te geven met dezelve toetevertrouwen aan begaafdheden, die door ondeugden ontëerd zijn. Die gene, zeide hij, die zich de misdaad veroorloft om vrij te worden, zou zonder wroeging misdaden begaan om meester te worden, en de mensch, die zijn leven bezoedeld heeft door trouwloosheden of laagheden, kan de vrijheid niet beminnen, en diend dezelve niet dan om haar te verraden.

In één woord, zijne Staatskunde was die eens mans, die in het vermogen der rede en in de wezenlijkheid der deugd geloofde, en die zijne medeburgers als leermeester had willen dienen, alvorens van hen tot hunnen wetgever aangezocht te worden.

De dag van zijn affterven was een rouwdag voor de vrienden der vrijheid in de beide werelddelen. Geen volk kon voor een vreemdeling dien genen aanmerken, die door deszelfs vlijt, invloed en voorbeeld alle menschen nuttig had geweest. Zijne landgenoten herinnerden zich zijne gelukkige pogingen, om hen te gewennen aan 't naauwkeurig inzien hunner algemeene zaken, om aan de nieuwe geslachten de kennis hunner rechten en hunner pligten overteleveren. Zij maakten een vergelijking van 't gene zij waren toen zij hem onder hen ontvingen, met het gene zij geworden waren; zij zagen dat zijn vlijt om

om hunne onafhankelijkheid te verzekeren de grootste zijner weldaden niet was, en dat zij hem boven de vrijheid nog meer te danken hadden, dewijl zij door hem waardig geworden waren die te genieten en te behouden. In Engeland werd hij bewoond van een iegelijk, die geen slaaf van het Ministerie noch van de vooroordeelen was.

De Nationale Vergadering van Frankrijk bewees hem eene openbare hulde, en had de edele grootmoedigheid te erkennen alles wat het Rijk aan 't voorbeeld van Amerika schuldig was, alles wat eene Natie kon te danken hebben aan 't vernuft van een enkel man. Door eene gelukkige omstandigheid had zij alstoen tot Voorzitter een Wij-geer, die, gelijk FRANKLIN, zijne medeburgers verlicht had wegens hunne rechten, alvorens tot hersteller derzelven verkozen te zijn geworden, en die, als hij, in die eer niet anders zag dan eene dierbare gelegenheid om alles te verwezenlijken, wat eene steike ziel en een verheven geest hem voor 't heil van 't menschdom hadden geopenbaard (*).

De Akademie der Wetenschappen had zich gehaast tot haren schoot te nodigen den Geleerden, die de natuur een derzelve geheimen ontrukkt en een van derzelve kwalen afgeweerd had. Zij bejegende met verrukking, bij zijne aankomst, den Wijzen, die nog onlangs den dwingelanden geleerd had de bil.

(*) De Abt siemens.

billijkheid te kennen, en de menschen, enkel van derzelver rechten aftehangen. Zij zag met een aangenaam gemoeten éénen harer Leden den roem verëenigen van de beide werelddeelen van 't juk ontlast, Amerika verlicht en Europa het voorbeeld van vrijheid gegeven te hebben. Altoos vrij in 't midden van alle de dienstbaarheden deelen de wetenschappen aan hun, die haar beoeffenen, vaak iets mede van hare edele onafhankelijkheid, of zij ontvloden de landen, die aan eene willekeurige magt onderworpen zijn, of zij bereiden 'er in stilte de omwenteling die haar moet vernietigen; zij vormen 'er een talrijken rang van menschen, gewoon zelf te denken, derzelver genietingen of vermaak te stellen in de nasporingen der waarheid en in de goedkeuring van hunnen evenmenschen; te verlicht, eindelijk, om hunne rechten niet te kennen, zelfs dan, wanneer zij omzichtig genoeg zijn om in stilte het oogenblik aftewachten van dezelve weder te bekomen. Indien de wetenschappen eene nuttigheid hebben, onafhankelijk van de omwentelingen der Staten en der regeeringsvormen, indien zij de menschen niet overlaten aan alle de kwalen der onkunde, terwijl zij die der dienstbaarheid beproeven, indien zij met die te verachten de ketens van een slaafs volk opluisteren, alsdan brengen zij ook iets toe om de wederkeering der vrijheid schielijker, vreedzamer en veiliger te maken. Dat men de ondernemingen van eene weinig ver-

lich-

lichte eeuw, zoo zeldzaam met eenen duurzamen goeden uitslag bekroond en altoos bezoedeld door oorlogen, moorddadigheden en verbanningen, vergelijkte bij de gelukkige pogingen van Amerika en Frankrijk; dat men in eenzelfde eeuw, maar in verschillende tijdvakken de beide omwentelingen van het dweepig Engeland en van het verlichte Engeland in aanschouw name, dan zal men aan den eenen kant een Prinn en Knox zien, die zich beroemende voor den Hemel en de vrijheid te strijden, hun ongelukkig Vaderland van bloed doen stroomen om de dwinglandij van den huichelachtigen CROMWEL te vestigen; aan den anderen kant de tijdgenoten van BOJLE en van NEWTON, met eene bedaarde wijsheid de vrijste Constitutie oprechten, welke alstoen op aarde bestaan kon.

Wie kan onkundig zijn dat het volk geene andere keuze heeft dan de wetenschappen aantekwecken of den hals onder het juk der vooroordeelen te krommen? want in de orde der natuur volgt het Staatkundig licht dat der wetenschappen, het heeft een steun aan deszelfs vorderingen of het geeft, even als bij de ouden, slechts een flauwen weerschijs, die schielijk verdwijnt en door onweerswolken beneveld wordt. Laten wij derhalven die afgunstige kwaadspreekers wantrouwen, die zeggen darven dat de wetenschappen welig bloeijen onder het willekeurig gezach; ongetwijfelt voelen zij verwardelijk dat onverlichte Na-

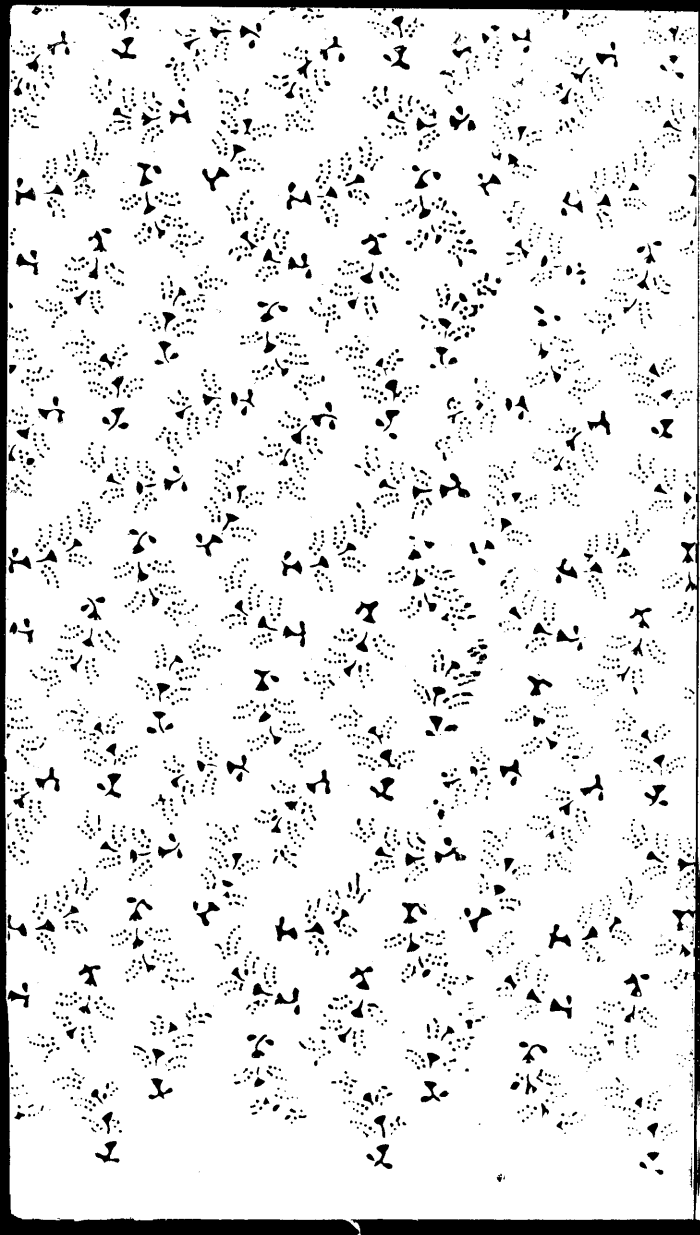
tien zeer gemakkelijk te bedriegen of te beheerschen zijn, dat hoe verlichter een volk is hetzelfde zich te moeilijker laat bij den neus leiden. Zij vreezen eene Vaderlandsliefde, die op verstand en deugd gegrond is, waarvan de huichelarij noch het karakter kan nabootzen noch het doordringend oog bedriegen, en, daar zij de begeerte om te heerschen bedekken met het masker van geestdrift voor de vrijheid, schijnen zij geraden te hebben dat zelfs onder de vijfte Staatsinrichtingen een onkundig volk altoos slaafs is.

E I N D E.

U. S. Census

1870

539/54

